

ex edicto præterio actio restitutoria in factum sit. ff. quod falsi-tutor.

8. **R.** 3. Tutor unus ex pluribus condemnatus, cum singuli obligati simi in solidum, sicut fidejūstores, antequam solvat, recte petit sibi cedē actiones contra reliquos concurtores; solutione autem facta, nulla aetate, puta directa, competit l. i. C. de contr. judic. tui, quia omnes sunt liberati. At utilis actio contra concurtores conceditur a D. Pio Imp. l. i. §. 12. ff. de retul. act. dummodo communis culpa interveneret, & non propriis dannati. Vide Jura hic citata.

TITULUS XXV.

De excusationibus Tutoribus, vel Curatoribus.

Agitur de hac materia in Pandectis lib. 37. tit. 1. In Codice lib. 5. tit. 60. usque ad 69.

1. Excusatio in presenti est allegatio curia, ob quam aliquis onus tuelas, vel curia deprecatur. Vim habet exceptionis; & ideo si quis in una causa allegata deficit, aliam allegare potest intra 50. dies §. 16. b. t. quia pluribus exceptionibus, & defensionibus utriusque prohibetur: l. 8. ff. de except.

2. **Q.** I. *Quae sim causae excusantes a tuelas, & curia?* **R.** 1. Polyptochia, seu pluralitas liberorum, trium Rorae, quatuor in Italia, & quinque in exterris provinciis; modo omnes liberi simi justi, veri, non adoptrivi, vivi, aut falso in acte mortui; cum hi per gloriam fingantur vivere. 2. Administratio rerum Fisci, aut Principis. 3. Absentia Reipubl. cauila. 4. Dignitas Magistratus. 5. Lis cum pupillo. 6. Multitudo tuelatum, vel amplitudo unius. 7. Pauperes. 8. Adversa valentudo. 9. Imperitia literarum simplicitatis conjuncta. 10. Injuria, seu vexatio, cuius cauila testator malitiose autem dedit. 11. Inimicitia cum pater pupilli. 12. Controversia status servilis, quam pater tutori, vel tutor pupillo movit. 13. Aetas senilis ultra 70. annos. 14. Militia terrestris, & celestis. 15. Professio liberalium artium, exceptis advocatis, & legum doctoribus, upote magis idoneis ad tutelam. l. 14. C. de advocatis. diversi. judicier. 16. Onus tuelas prius generata, ne ei succedat curatela. 17. Matrimonium, ratione cuius maritus non potest esse curator uxoris in beneficiis receptio: quoniam moribus aliud obtinebat; cum mariti etiam in judicio agere soleant nomine uxorio. Ita cause iste enumerantur b. t. & tit. ff. eod. ubi etiam varias limitationes videtur poteris.

3. **Q.** II. *Quis sit effectus excusationis?* **R.** si causa vera sit, excusans liberatur a tuelala, vel curia. l. 22. C. b. t. nam quem lex liberat, illum Prator onus non debet. At si causa allegata falsa sit, non liberatur falso allegante s. fin. b. t. l. 1. C. si res falsa, alle. ne ex delito communidum reportet.

TITULUS XXVI.

De suspectis Tutoribus, vel Curatoribus.

Agitur de hac materia in Pandectis lib. 36. tit. 10. In Codice lib. 5. tit. 43.

1. *Crimen suspecti ex L. XII. Tabb. descendens est illud, quod committit tutor, aut curator non ex fide administrans tuelam, vel curam l. §. 5. b. t. Tunc autem non ex fide administrat, dum fraudulenter versatur in rebus pupilli v. g. damna eis faciendo, res destruendo, in suos usus convertendo &c. vel si tutor adest depravatis vivat moribus, utriversim sit tuelam ab eo non recte geri. Huic affine est crimen quasi-suspecti, quod præsumuntur in deputato tuteore ex vita improba ante acta; maxime si in alia tuelis fraudulenter versatur, cit. §. 5. b. t. l. 3. §. 8. ff. eod. Suspectus ergo tutor removendus est a tuelala jam suspecta, & administrata; quasi-suspectus vero arcendum a suspicenda, ne ei committatur.*

2. **Q.** I. *Quis sit Index competens in crimine suspecti?* **R.** soli Magistratus majores, ut Prator Rome, Praefices in Provinciis, & Legatus Proconsulis. §. 1. b. t. Et quamvis alii velint, sicut dationem, ita & remotionem tutoris non competere Magistratus jure ordinario; quia tamen nulla lex repertur, que sibi referveret remotionem tutoris, ideo verius puto illam esse gene.

se jurisdictionis ordinariae; maxime cum delegari possit. l. i. §. 4. ff. de suspecti tutor. l. 4. pr. ff. de officio eius, cui. Vide Dispp. meas Jurid. Dispp. 4. Contr. 14. Quidquid sit de Jure antiquo, hodie sicutatio, ita & remotione tutoris est jurisdictionis ordinariae ex Reces. Imp. 1597. tit. 33.

3. **Q.** II. *Qui tutores de crimine suspecti possunt, & seu accusari possunt?* **R.** regulariter omnes: nam licet fides tutoris testamentaria approbata sit a testatore, legitimi a lege, dati a Magistratu ex inquisitione, ramen fides ista non est semper constans, sed quandoque degenerat in infidelitatem; ergo ut recte proficiatur pupillis, bene caverut, ut nimis tutor de crimine suspecti postulari possit. §. 2. b. t. l. 1. §. 5. ff. eod. Illi tamen tutores, quibus pupilli debent reverentiam, uti patronus, pater, & similares, non convenienter actione suspecti, seu criminaliter ex solo, sed civiliter actione in factum, omissa mentione dol. cit. §. 2. & l. 9. ff. b. t. l. 11. ff. de solo. quia indecens est judicium famosum intentans his personis, quibus debetur reverentia.

4. **Q.** III. *Qui postulari possunt suspecti tutores?* **R.** i. omnes §. 3. b. t. l. 1. §. 6. ff. eod. ubi ratio additur: quia accusatio ista est quasi-publica: accusare autem in judicio publico omnes permituntur. Non est tamen haec postulatio suspecti actio publica in rigore, quia ex nulla lege publicorum judiciorum descendit. 2. Favore pupilli actio ista permititur etiam matre, & avice ex rescripto D. Severi; imo ex pietate, & commiseratione erga pupillum, cuilibet feminis. cit. §. 3. & l. 1. §. 7. ff. & l. 6. 7. C.h.t. 3. Pupillus ob levitatem judicii non admittitur ad hanc postulationem, neque minor, nisi ex consilio necessitatorum, seu propinquorum. §. 4. b. t. l. 1. ff. eod. Si vero propinquus non consentire, poterit minor implorare officium Judicis, ut inquirat de suspecto; siquidem curator suspectus, etiam sine speciali accusatore removendi potest. l. 3. §. 4. ff. b. t.

5. **Q.** IV. *Qui sim effectus postulationis, & iudicis de crimine suspecti?* **R.** 1. Lite pendente interdictum tutori administratio, & interim pupilli tutori datur, donec causa suspecti finiatur, idque ob specialem voluntatem pupilli §. 7. b. t. & l. 7. C. eod. Nec prodest, si tutor satisfaciendum offerat, & judicio tutele omnia refacere velit: tum *quaia satisfaciendum tutoris propositorum malevolum non mutat*, sed *dinius graffandi in re familiaris facultatem praestat*. §. fin. hoc sit, tum quia melius est iura pupilli illatae ferare, quam lesta reparare. 2. Probato crimen suspecti, tutor tota-liter removetur a tuelala, nisi effici necesariorum pupilli tunc enim praefat ei curatorem adjungere l. 9. ff. b. t. 3. Tutor removens ob dolum sit infamis; dummodo dolus in decreto, seu sententia Judicis exprimatur. §. 6. b. t. l. 5. §. 1. 2. ff. eod. nam hoc judicium est famosum, cum sit quasi-publicum, ut timore infamiae discant tutores ex fide tuelam gerere. An vero tutor ob culpam latam removens sit infamis, dubitant DD. Affinian Bachow, Wiesbach, Zoes, Kees, & alii, neq; Harp. Ludwelv, Fraukius, Franz, Chling, quibus subscripti in meis Dispp. Jurid. Dispp. 4. Contr. 13. Unde hic compendio utor, &

6. **R.** 2. Tutor suspectus, removens ob culpam latam, non sit infamis. Prob. ex §. 6. b. t. suspectus autem removens, siquidem ob dolum, famosus est, se ob culpam, non aequa. Idem habetur l. fin. C. h. tit. quia verba generalia, fine ullo absurdio intelligi possunt generaliter de omni culpa, quod scilicet nulla culpa infamet tuteorem. Ratio est, quia in materia odiosa, & penali stricte loquendu, est secundum verba, ut penae non luxentur, sed refringantur. lib. 18. ff. de LL. cum vulgaris; ergo in hac materia quasi-publica nomine dol, non est intelligenda culpa lata arg. l. 7. ff. ad L. Corn. de Sicar. maxime cum in tuelis exprefte Jura distinguat dolum a culpa lata. l. 7. C. arbor. tuelala. Huc facit lib. 3. §. fin. & lib. 4. §. fin.

Dices: 1. Nomine culpa in Jure venit leviss. l. 1. pr. ff. de tuel. act. §. 3. Inf. quib. mod. re contr. l. 12. ff. de R. J. &c. 2. Culpa lata, aquiparatur solo l. 226. ff. de Verb. Sign. l. 32. ff. deputat. **R.** ad. dum materia subjecta patitur, fateor nomine culpe venire leuem; sed hic in iudicio quasi-publico culpa gene.

De suspectis Tutoribus.

generaliter intelligenda est. **Ad** 2. Dist. aut. aquiparatur in ordine ad interestile civile, & remotionem a tutela conc. aut. in ordine ad infamiam neg. aut. Tutor suspectus removens aliquando sit infamis, aliquando non; sed removeti non solet, nisi ob dolum, vel culparum latam; ergo removens ob dolum infamis, & removens ob culpam latam non sit infamis. Preterea licet reperiantur complecti textus in Jure, quibus culpa lata aquiparatur solo quo ad interestile civile, ita, ut ubi dolus, ibi culpa lata praestanda sit; tamen forsitan in toto Jure, nisi fallor, nec unicus reperitur clarus textus dicens, quod, sicut dolus, ita & culpa lata infamet. Ex his eterna omnia, que hic objici solet, facile enodantur.

INSTITUTIONUM
CIVICO-CANONICARUM
LIBER SECUNDUS

De Rebus.

In hoc libro examinatur alterum objectum materiale Juris, scilicet res, de quarum divisione, & acquisitione hic potissimum agitur.

TITULUS I

De Rerum divisione, & acquirendo ipsorum dominio.

Agitur de hac materia in Pandectis lib. l. tit. 8. & libr. 41. tit. 1. 2. & tria hic divisiones consideranda: 1. Rerum divisio. 2. Rerum dominium. 3. Varii modi acquirendi dominium, quibus ex Pandectis addimus quartum de acquirenda, & amittenda possessione.

§. I.

De Rerum Divisione.

1. **Q.** I. *Quomodo res dividantur?* **R.** 1. in res Divinis Juris, tuc extra nostrum patrimonium, & in res humani Juris; seu que in nostro patrimonio habentur l. 1. pr. ff. b. t. pr. In. eod. Res Divinis Juris sunt, que in nullius bonis sunt, nec actu, nec porefacta; ut res sacræ, & religiosæ. Res humani Juris sunt, que plerumque in aliquibus bonis sunt, vel actu, vel porefacta; sicut res communis, & hereditariae, que aliquibus fieri possunt. Sub hac divisione continentur quinque rerum genera: Res communis, publicæ, universitatis, nullius, seu Divinis, & res singularium. pr. b. t. ubi observa patrimonium hic non accipi stricte pro rebus hereditariis a pate acceptis, sed hacten pro bonis, que nostra sunt actu, vel porefacta, conformiter l. 1. ff. b. t. 2. Res Divinis Juris subdividuntur in sacras, religiosas, & sanctas: res vero humani Juris in publicas, & priuatas singularium l. 1. pr. ff. b. t. Et rursum publica subdividuntur in communales, publicas specifices, & universitatis, licet Juridiculas l. 2. ff. b. t. res specifices publicas comprehenduntur l. 2. ff. b. t. res communis, publicæ, & universitatis; cum universitas alia sit totius populi, & alia sit particularis communitas in populo. Sepe tamen nomina ista: res communis, publicæ, universitatis, etiam in Jura promiscue usurpantur; adeoque ex subjecta materia colligi debet significatio, ut Jura Juribus concilientur. Imperator autem pr. b. t. prudenter abstinuit ab his subdivisionibus, & statim posuit quinque rerum genera ante relata. 3. Res dividuntur in corporales, que tangi possunt; veluti fundus, & incorporales, que tangi non possunt; sed

solo intellectu percipi; ut jus hereditatis, iura, seu servitutes prediorum l. 1. §. 1. ff. b. t. de qua divisione agetur n. seq.

2. **Q.** II. *Quid, & qua sim res communis?* De definitione istarum rerum non tradit Imp. sed ex allatis exemplis colligi debent. Unde

Res communis sunt, quatuor proprietas nullius est actu, usus vero omnium. Sic omnes res a principio mundi erant communis, & post divisionem rerum jure gentium factam, res communis manifestantur, mare cum piscibus, littora tanquam accessoria cum lapillis, & conciis, aer, aqua profunda, seu undecumpque in publicum fluens ad bibendum, abluendum, pecora adquandum, & animalia fera. §. 1. b. tit. nam res iste propter suam flexibilitatem, & mutationem, non patiuntur commoda occupationem per pedum positionem, sicut res soli l. 1. §. 1. ff. de acquir. poss. Litus autem marius eo usque protenditur, quo ordinarie diffundi solet aqua tempore hyberno §. 3. b. tit. licet per accidens quandoque excurrat in pagos, & opicid.

3. 2. Res communis fieri possunt nostre per occupationem; ut si quis in mari, vel littore adficet: nam donec adficidum sit, fundus littoris, aut marius est adficidus §. 1. b. t. qualiter Venetie in mari extenuata sunt pretendent libertatem, quia in nullius pedum adficidate sunt. Peregr. lib. 8. a. num. 6. Interim, licet marius usus communis sit, non licet in littore adficere, si per hoc deterior littoris, & marius usus rediretur, ac proinde ad adficidandum opus est decreto Pratoris l. 50. ff. de A. R. D.

4. 3. Hostis Mare quo ad certos fines, seu portiones acquisitum est populo, seu Principibus regnum. Sic Reges Hispania, & Gallia vindicant sibi mare mediterraneum, Rex Danie Balticum, Rex Anglie britanicum, Veneti adriaticum &c. Quæ acquisitione facta est partim tacito consensu gentium, partim prescriptione contra subditos, partim necessitate; quia marius usus non potuit reddi expeditus, nisi quilibet Princeps curam gereret illius portiois marinis, quæ ditionibus coheret. Quo autem modo mare acquisitum sit Principibus, non convenit DD. Myns. Schneid. Harp. & alii dicunt acquisitionem esse quo ad dominium, & proprietatem, Wclmbe. quo ad usum publicum; fed verius cum Peregr. Gothof. Perez, Zoes, & alii dicendum, acquisitionem illis usus quo ad protectionem, jurisdictionem, & imperium; ita ut ad hoc

huc hodie proprietas, & usus maris maneat communis: nam ea omnia, que Principes in mari faciunt, sunt actus jurisdictionis; ut vescigalia exigere, adficia in eo, & litore prohibere, iura invectionium, & evasionum sibi referare, pescationes promiscuas non admittere &c. pro bono publico ea omnia facere, que vi jurisdictionis in terra fieri possunt. Hinc l. 9. ff. ad l. Rhodiam. lex domina maris dicitur, & Imperator dominus mundi. Vicimur Principes, cum sentiant commoda vescigalium, tenentur mare securum a piratis redgere, portus commodos extrire, usumque iustitiae expedient facere.

5. Q. III. *Quid, & qua sint res publica?* Res. I. Res publicas sunt, quarum proprietas spectat ad totum populum, seu Principem regni; & usus vero est promiscua omnibus ex tali populo, non vero extraneis. Humani modi sunt fluminia omnia, puta perennia, navigabilia, & portus. §. 2. b. t. licet per accidens quandoque fluminia privata sunt perennia, & publica, aquis defluentibus: spectamus enim in his, qua potiora sunt: atque ita danubius, rhenus, albis, morava, & similia fluminia sunt res publica, in quibus spectato Jure communilibet de populo navigare, & pescari potest; non tamen aquam per fossas in suum praedium ducere, nec sine licentia Principis edificare, ne usus fluminis reditum, quo non obtineat universitatibus particularium constitutire possunt. §. 2. Sicut res publica, ita res universitatis non possunt a privatis prescribi, quia non sunt in commercio; & ideo nec emi possunt. §. 2. & fin. de emp. & vend.

II. Ex dictis colliguntur differencia inter res communales, publicas, & universitatis: nam communes in nullius proprietate sunt actu; usus vero est communis omnium huminorum: publice sunt actu in proprietate Principis, seu Reipublicae, & usus est promiscuus singulis de tali populo; universitatis res sunt actu in proprietate particularis communiatibus; usus vero est communis singulis de tali communitate.

12. Q. V. *Quid, & qua sint res Divini Iuris?* 1. *Sunt illae, que in nullius dominio sunt nec acta, nec potestate.* §. 7. b. t. & per hoc differunt a communibus, que nostra fieri possunt. 2. *Res Divinae sunt in tripli classe: Sacre, que a Pontificibus cancellari ad cultum Divinum.* §. 8. b. t. ut tempora, calices, paramenta, sacra &c. que tamen, licet in concreto, seu cum consecratione non sint in dominio humano, tamen secundum materiam estimari, & vendi possunt, v. g. praef necessitatibus pauperum, dummodo confingantur, si ad usus profanos adhiberi deberent. c. 70. *aurum.* 12. q. 2. de quo plura in *titi. de Simon Religiosa.*

7. 3. Principes iusta vestigia a navigantibus recipere possunt ex pluribus causis; ut quia sumptus faciunt in reficiendis pontibus, muniendis ripis, tollent obstraculus, & quia securitatem, & commoditatem præstant navigantibus.

8. 4. In flumine privato proprio, quod in fundo diecius oritur, & per eum transvat, potest dominus fundi molendinum edificare, licet per accidens vicinis molitoribus aliquod lucrum pereat. l. 24. §. fin. l. 26. *F. de dann. infest. l. 8. C. de Servitu.* nam quicquid in fundo suo libero edificare potest quidlibet, & jure non utendo, nemini facit injuriam: nisi ad emulatio- nes alterius fine ullo suo commodo edificaret, quod non licet. l. 17. §. placuit. ff. de ag. vpp. arced. l. 8. C. de Servi. quia malitia hominum non est indulgendum. At de hodierno Jure, sine consensu Principis non licet etiam in fundo proprio nova molendi- a, braxatoria, popinas, & balnea extruere pro usu communii. Conf. Maximil. I. 1559. 8. Maij. Maximil. II. 1576. 1. April. quibus tamen pro suo priva- o usu non prohibetur v. gr. molendinum extruere;

9. 3. *Ripa fluminum* quo ad usum necessarium ad secunda teria, & religandas naveas est publica; at quo ad proprietatem est illorum dominorum, qui utrumque vicina praedia habent. §. 4. b.t. nam ripa est pars praeterea, quatenus alteri terre coheret, & est remmissus nonnus aquas fluminis; ergo aliquid ab utroque participat, scilicet usum publicum a flumine, & proprietatem a vicino prelio, cui decrescit, vel accrescit. Dices: *Litus totum est commune, quia est pars maris*, ergo etiam ripa tota est publica, quia est pars fluminis. De leg. conseq: nam *litus a principio datur est mari, ordinarie ab aquis cooperatur, neque apud eum culturam, & contra ripa detrahitur ex viciniis agris, sepe saturatur, raro ab aquis cooperatur, & ordinarie colitur*; & ideo etiam arbores in ripis natae, earumque fructus sunt dominorum vicinae praedia habentium. §. 4. c. rit.

Manz. 13. *Quid, & que sint res privatae singulorum?* R. sunt ille, quarum proprietas pertinet ad privatam singularem personam, & acquiruntur vel *jure genitum*, (quod hic ob similitudinem vocatur *Jus naturale*) per modos naturales, vel *Jure civili* per modos a *Jure civili* introductos. §. 11. b.t. in quo Imperator subdit commodius esse incipiente a *Jure naturali*, seu gentium, iuris venitiori, quam sit *Jus civile* introducens modos sequendi domini rerum. Sed priusquam ordinem Imperatoris sequamus, & de rerum dominii loquamur, necesse est, ut brevem tractationem de ipso domino in genere interponamus,

§. II.

De Rerum Dominio.

14. *Nota dominium a Theologis universitatis confiderari, prout praescindit a rebus materialibus, & spiritualibus ; qualiter Angli , anima rationalis dicuntur subiecti dominio Divino , & actus liberi dicuntur esse in dominio voluntatis . Rursum aliqui DD. prout quicunque fio fecerit aliquid .*

num iurisficationis, quod est facultas disponendi cum subdividis in bonum eorum, seu communiat, & in **dominum propriariais**, quod est facultas disponendi per re fum ad proprium suum commodum, & placitum. Sed Civilitate, uti & Canonice ex communii uia Juris dominium restringunt ad solas res corporales, commercio humano subiectas, illicetque tanquam speciem collocant sub iure reali potestativi. Quo in sensu 15. Q. **L. Quis sit dominum?** Et est ius reali perfecte disponendi de re corporali, nisi lege prohibetur. Ita in **com.** cum Bartol. in **t. 17. ff. de aeq. poss. Dicitur 1. Jus**, quia dominum non accipitur materialiter, seu objective pro ipsa re dominio subiecta, sed formaliter pro potestate respectu rei: & per hoc dominum convenit cum aliis iuribus potestativis tam realibus, quam personalibus, ut est ius jurisdictionis, servitutis &c. **Dicitur 2. ius reale**, quia dominium rem ipsam afficit, & obligat domino, ut a quoquam pro possessori vindicari posse. **Dicitur 3. perfecte**, ad denotandum, quod hic definitur dominium proprie acceptum quo ad omnes effectus, seu plenum, vi. cuius dominus habet potestatum non tantum re iurandi, & fruendi, sed etiam abundandi, seu consumendi, alienandi, locandi, pignorandi &c. **I. 25. S. 11. ff. de hereditate**, perit. **I. 6. S. fin. C. de secund. nupt.** ibi: **pro suo arbitrio sui & ita ut dominus haec agendo, nulli iurij faciat**, & a nullo licite, seu iure impediti possit: cum rei sue moderator sit, & arbitrus. **lib. 21. C. mandati**. Et per hoc dominium differt ab aliis iuribus realibus, ut emphyletus, feudo, usucactus, servitutibus, pignore, jurisdictione &c. **Dicitur 4. de re corporali**, quia hic confideramus sola corporalia; in corporalium vero quasi dominium, & quasi possesso dicitur. **Dicitur 5. nisi lege prohibatur**. Lex duplice modo potest prohibere perfectam dispositionem: primo ob favorem domini, quia si non expedit exercitium dominii, nisi cum certis solemnitatibus a Jure preferritis; siue pupillis & minoribus prohibetur alienatio rerum suarum: & talis prohibitory legis non destruit, sed conservat rationem perfecti, & pleni dominii. Secundo lex prohibere potest perfectam dispositionem in omnium, & gravamen domini, qui properat ius alteri quecumque non potest licite, & jure rem alienare, hypothecare, servitutibus subiectare &c. & talis prohibitory legis in iure alieno fundata minuit rationem perfecti, & pleni dominii. Unde in veteri sententia majoratus, primogenitura, fiduciomimica, & alia bona vinclata, seu jure alieno gravata, non sunt in pleno dominio possessoris, quod tribuit liberam facultatem utendi, & abundant. Vide mass **Diss. Jur. Diss. 5. Contrav.** 2. & 3. Jam si definire velis dominium, prout prefecisti: a perfecto, & imperfecto, recte dixeris: dominium est ius reali disponendi de re corporali.

16. Q. II. *Quomodo dominum dividatur?* R. I. in plenam, quod proprietatem, & commoda rei afer, etique simpliciter dominum: ante definitum: & semi-plenum, seu imperfatum, quod vel sola pro prietatem, vel sola commoda rei afer: & hoc subdividitur in directum, quod est ius proprietas, & unitate, quod est ius percipiendi commoda ex re. Sic in feudo dominus infideiis habet dominium directum, seu proprietas, vocaturque dominus directus, seu proprietarius: vafallus vero habet dominium nile, seu commoditatem, & fructus rei infideiis, vocaturque dominus utilis, seu utilitatis, aut fructuarius latius acceptus: at qui habet proprietatem, & utilitatem, vocatur dominus plenus, & perfectus, & simpliciter: talis: qui communiter nomine domini sine addito intelligitur. 2. Dominum dividitur in naturale, seu per anicipacionem, seu verum, quod connotari modo ha- cest non tam en elephantes, & camelii, quia licet dorso, collo, dometum, ramen de bestiarum numero sunt. Bonitatum dabatur in rebus non mancipi, que pleno iure mancipari non poterant; ut erant prædicia municipia, stipendaria, & tributaria. Sed Justinianus videns hoc, antiquæ subtilitatis ludibrium, quod scilicet nudum jus quiritatum fit inane, nullaque utilitatem afferens, suffulit itud discrimen inter dominium bonitatum, & quiritatum, volendo, ut sit plenissimum, & legitimus quisque dominus, sive seruos, sive aliarum rerum ad se pertinentium l. m. C. de iudeo qui rit tollend. l. un. C. de usucap. transfor.

17. Q. III. *Quae sunt species dominii?* R. I. Dominum plenum non videatur in creatis ulla habere species proprie tales, nisi materialiter ex parte rerum, si quidem omnium dominiorum plene talium eadem sunt species, seu facultas perfecte disponendi, uten di. Et obstante

bonum ex iure gentium, aut civili per usucpcionem, legatum, &c. & civile, seu *fictum*, quod ex dispositio- ne, aut fictione Juris aliqui concedunt. Sic in fundo dotali mulier, constante matrimonio, haber dominum naturale, & maritus *civile* l. 30. *C. de jure dor. lib. 75. ff. eod.* durante dominio civili interima dominus, & quietelet naturale quo ad exercitum, & suos effectus. Sic etiam in *cau actionis publiciane*, & *recessione* singulari aliquis dominus, qui re ipsa non est. §. 4. de *actionib. 3.* In dominium *abfoluum*, & *irrevocabile*, quod de se perpetuo durat; & *conditionatum*, seu *re- vocabile*, quod resoluta conditione, & ex certis causis di, & abundet.

18. *R. 2. Dominii semipleni species magis perfe-
ctae sunt: dominium *directum*, seu *proprietatis*, & do-
minium *utile*; sub quo continentur, *feudum*, *emphy-
tensis*, *libellaria concessio*, & *superficies*. Quia nomi-
na tripliciter accipi possunt: *objektive*, seu materiali-
ter pro ipsa re *feudali* & *formaliter* pro contractu,
quo v. g. *feudum constitutum*, & *consecutio* pro iure
inde *questito*, seu pro dominio. In quo ultimo sensu
feudum est dominium utile rei immobiliis concepsum
sub obligatione fidelitatis, & obsequi personalis. Dans
feudum vocatur *dominus infundans*, accipiens feudum*

vocatur *vasallus*, *feudarius*, & *miles* in libris feudor. *Emphyensis* est dominium utile rei immobiliae conservum sub obligatione solvendi canorem annum, seu penitentem. *Libellus*, vel *libellaria* concessio est ipsius feudum subinfeudatum, & emphyensis subemphyetica, dum scilicet emphyteus, vel vasallus suum dominium utile, transferat in alium sub simili obligatione, quam ipsi haberunt. De feudo, & emphyteufo vide *Jus Can.* lib. 3. tit. 18. & 20. *Superficies* est dominium utile soli alieni ad aliud redditum confessi: diruto autem redditio, superficies soli reddit ad dominium directum. Vide tit. ff. de *superficie*.

19. R. 3. Species minus perfecta dominii utilis sunt: *usfructus*, *usus*, *habitus*, *servitutes*, *possessio*, de quibus suis locis.

20. Q. IV. *Qui sit effectus dominii?* R. 1. *juris utendi*; ut colligendo fructus, locando, commodiando, precario dando, pignorando &c. 2. *Jus abuendi*; ut vendendo, donando, vel alio modo alienando, aut rem destituendo. 3. *Jus vindicandi* rem a quoque posseffore per iudicium petitorum. 4. 23. ff. de *Rer. Vind.* l. 6. §. fin. C. de *secund. nupt. ibi: neque vtr*; qui effectus competunt dominio pleno, ceteris vero imperfecte secundum cuiusque exigentiam.

21. Q. V. *An Princeps suo subditos spoliare possit dominio rerum suorum?* R. negative ex precepto naturali, quod precepit neminem ledere, ius suum cuique tribueri, cui juri etiam Princeps subiectus est. Exice easum publicae necessitatis: tunc enim Princeps tollere potest subditis dominia, & alia iura quæstæ ex altero precepto naturali, & altiori, dictante bonum publicum esse præferendum privato. Atque ita vi dominii alti inducere sunt usucapiones, & tempore belli fit demotio *odium*, condonatio injuriarum, & perpetua amnestia &c. In his ramen casibus, in quibus v. g. unius, vel alterius civis diruenda sunt ad pro ampliandis mensis, justitia dicata, ut jaegeria communis ciuitum, secundum proportionem; vel jaegeria uni illata ex communis arario reficiatur. Dices: Princeps dicitur *Dominus mundi*, seu terra. L. 9. ff. ad *L. Rhed.* ergo cum bonis subditorum disponere potest ad placitum citra ultam iniustitiam. R. Princeps est dominus mundi, hoc est sua terra quo ad gubernium, & protectionem: non vero quo ad proprietatem singularem rerum, nisi que dominio Princeps attributa sunt; ut bona fiscalia, & patrimonialia Casarum.

22. Q. VI. *Quodnam sit subiectum dominii?* R. sola natura intellectualis; nam bruta ratione carentia nullius dominii sunt capacia. Primus igitur dominus est, de quo Psalmista ait: *Dominus est terra, & plenitudo eius*, & omnia dominio Angelico, homo per se capax est dominii in res, que communiter hodie dispositioni humanae subiectiuntur. Et quidem regnum integræ, sunt in dominio cuiusque Reipubl. seu Principis talis representantis totum populum: res universitatis sunt in dominio particularis communitatæ: res singulae in dominio privatorum. Exice servos, qui jure gentium sunt incapaces dominii, & Religiosos, qui supponito votu paupertatis, Jure naturali nihil proprium habere valent, sed quicquid acquirunt, monasterio honorum capaci acquirunt. Dices: Multi Religiosi, etiam privati vocantur domini; & filii parentes suos appellare solet *dominos parentes*. R. Ubifum istum non esse dignum solutione.

23. Q. VII. *An duo in solidum ejusdem rei dominum habere possit?* R. negative ex 1. 5. ff. commoda. ubi §. fin. Ulp. ex Celso ait: *dvorum quidem in solidum dominium, vel possessionem esse non posse*. Idem habetur l. 3. §. 5. ff. de aq. poss. l. 19. ff. de precar. & v. 9. de probat. ibi: *cum duo infiniti. eadem rem, & eadem modo in solidum possidere non possint*. Ratio est, qui dominium est ius perfecte disponendi de corporali: sed si duo haberent dominium solidum ejusdem rei, neuter de illa posset perfecte disponere, quia alter a jure alterius impeditur, ergo. Neque hic fingendum est dominium duplex instantaneum: nam illo momento, quo v. g. Titius domando transferre dominium in Cajum, privat se dominio, & cons. instanti donationis non est dominus, nisi in effectu, quatenus dominium suum transfulit in alterum. Argumenta in contrarium plus non probant, nisi quod duo secundum diversa jura ejusdem rei dominium habere

S. III.

De Variis Modis Acquirendi Dominium.

24. *Natura* Jure naturali proprie dicto non esse indicata rerum dominia: nam sola natura infœcta ager iste non magis est tuus, quam meus. Unde rerum divisio, & dominium reduci debent ad jus humanum scilicet ad jus gentium, & ad jus civile. h. b. t. quod utrumque jus valde est rationabile; quia stante communitate rerum non potuit quiete, & tranquille vivi in societate humana; ac proinde tacito gentium consensus, res, que communes erant, divisa sunt, aliae illis attributa. Hæc divisione supposita, de Jure naturali est, ne alter alterum suo dominio spoliet; & ideo locus est precepto naturali: *non furum facies*. Altera, & proxima causa acquirendi dominii est voluntas hominis volens rem suam esse. Et de hac nihil speciale hic est examinandum, sed tota tractatio infinita est de modis, seu iustis, quibus dominium acquiritur. Et quia jus gentium, quod hic per catachresim vocatur *naturale*, verutatis est Jure civili, ideo Imp. prius agit de modis a Jure gentium introductis: ut sunt *occupatio*, *accessio*, & *traditio*, deinde de modis a Jure civi. advenientibus; ut sunt usucaptiones, donatio, aditio hereditatis, legatum & alii infra referendi l. 60. Porro res acquisitionis capax, vel numquam fuit sub alicuius dominio; & hec acquiritur *occupatio*; vel priorem dominium amisit, & haec acquiritur *accessio*; vel actu est sub alicuius dominio, & ista acquiritur *traditio*, seu *translatio dominii*, ergo recte tres isti statuuntur modi, sub quibus ceteri continentur. Et quidem sub occupatione *venatio*, *piscatio*, *ancupiam*, & *inventio*, sub accessione *fatura*, *seu nativitas animalium*, *alluvium*, *insula*, *specificatione*, *inextensa*, *confusio*, *commixtio*, *edificatio*, *implantatio*, *satio*, *scriptura*, *pictura*, *percepio*, *frumentum* ex re aliena fide possesta. Sub traditione continentur varijs modis tradendi, ut infra.

Modi Occupationis.

25. Q. I. *Quid sit occupatio?* R. est iusta apprehensio rei animatae, vel inanimatae, que plerumque communis est, nullius dominio actu subiecta. Dicitur plerumque, quia res hostium, licet sub eorum dominio sint, tamen sunt primi occupantes. Obiectum occupationis sunt fera bestia, que per venationem, pisces, qui per pescationem, volucres, que per *ancupiam*, lapilli, & conchilia in mari, vel litora jacentia, que per *inventionem* acquiruntur. Ratio horum est, quia quod ante nullius est, id naturali ratione occupanti conceditur. §. 12. b. t. Unde tritum illud: *res communis sit primi occupantis*.

26. Q. II. *Quae animalia subiecta occupationi?* R. omnia animalia fera sua naturali libertati relata; ut sunt ursi, apri, cervi, leporis, volucres, pisces &c. & hec capta sive in nro, sive in fundo alieno, tamdui consentent nostra, quamdui nostra custodia continentur; sicut fera in robotoris (sic dictis a tabulis roboreis, quibus sepebantur) ares in caveis, pisces in piscinæ, proprio flumine, vel lacu, & confitit in injuriam, & delictum furti neque aliis feram et roborario, seu vivario, pescem & pescina tollere &c. §. 11. 2. *quidquid autem b. r. l. 13. §. fin. ff. de injur.* At si animalia ita custodiad nostram evaderint, & in libertatem naturalem se recuperent, desinunt esse nostra, & rursus sunt primi occupantes. Tunc autem animal dicitur suam naturalem libertatem recipere, dum prioris dominii oculos effugit; vel ita est in suspectu illius, ut difficilis sit ejus persecutio cit. §. 11. in fin. l. 5. pr. ff. de *Acquir. Rer. Dom.*

27. Q. 2. *Animalia naturaliter fera, sed confitidine mansuetæ, ut columba, pavones, apes dome-*

sticæ,

De Rerum Divisione.

33

sita apprehensio. l. 79. ff. de solutione. R. sectioni isti non esse locum in occupatione rei communis, sed solum in rebus, que per traditionem ab alio acquiruntur.

32. Q. IV. *An supremus Princeps subditis prohibere possit promiscuas venationes?* R. 1. affirmative ex iustis causis: cuiusmodi sunt, ne cura agrorum negligatur, ne subditis armis assuti pacem publicam turbent rixas, cedibus, violentias; ne penuria, ferarum inducatur, & Principi honesta recreatio tollatur. Ita constituit Frideric. lib. 2. *Fend. tit. 27. de Pace tenenda.* §. *si quis rusticus* Ferdinand. II. 1628. 20. *Novemb.* & alii Imp. quorum Constitutiones in hoc puncto non apparente iustitia, dummodo domini praecaveant omnia dannæ, quæ a feris cauari possent subditis, aliquoquin dannæ illata tenentur domini in conscientia reparare; ut si feræ devarent, & depacant fata, vires, arbores, & c. & noientes haec dannæ compensare non sunt absolvendi a Confessorio defectu dispositionis, cum retineant pravam voluntatem damnificandi subditos contra preceptum: *non furum facies*. Dices: Pro re parva non datur actio, & ideo de minimis non curat Praetor. lib. 10. & 11. ff. de *dolo*. l. 25. ff. *locati*. R. 2. non dat actionem extraordinariam, & subditariorum, bene vero ordinariam, ut effactio furti vi bonorum raptorum. pr. *In de vi boni. rapt. conditione* furtiva etiam ob cornua bovis. lib. 14. §. 2. ff. *de conditi furio*.

29. Q. III. *An vulneratio, illaque atis, visio v. g. gemma in litora, vim habeat occupationis?* R. 1. Fera vulnerata, ante actuali ejus apprehensionem non fit vulnerans, nisi aliud locorum confundendae recessum sit. Ita contra Trebatum Imp. §. 13. b. tit. ex Gajo l. 5. §. 3. ff. de *Acquir. Rer. Dom. quia multa occidere possint, ut eam non capiamus*. Unde si Titius feram vulneret, canque persequeatur, & interim Caius eam apprehendat, non commitit furtum, us voluit Trebatum, contra pterofus alios.

30. R. 2. Fera illaqueata in fundo alieno, ita ut se elaqueare non possit, non sit laqueum ponens, nisi naturaliter apprehendatur. Ita Gothofr. in l. 55. ff. de *Acquir. Rer. Dom. ubi Proculus, premisis multis distinctionibus, tandem decisionem nimis difficultatam, & obscuram portat dicens, quod aper illaqueatus, *seu mean porrectum pervertens, mens factus sit*. Sed non censetur venire in mean potestatem, nisi naturaliter capiatur, ut ibi notat Gothofr. ergo: tum quia dominus fundi prohibere potest, ne laqueum ponens fundum ingrediatur ad feram eximendam. §. 14. b. t. ergo non censetur eam occupasse sola illaqueatione. Huc etiam facit lib. 28. 29. pr. ff. ad *L. Aquil.* Dixi in fundo alieno: nam multi docent feram in proprio fundo, & laqueum caput, ita ut se extricare non possit, fieri domini fundi laqueum ponens; tum quia Proculus cit. lib. 55. hanc distinctionem ponit: *an laqueus postus sit in meo, an in altero?* tum quia Dominus fundi, cum a nulo prohiberi possit, moraliter censetur feram occupasse, ita ut cam dimittens tenetur actione in factum. *ibid.* Bartolus tamen, & alii indistincte dicunt feram non fieri laqueum ponens, nisi eam apprehenderit, licet opposita sententia magis placeat. Zoes. tit. ff. de *Acq. Rer. Dom.* n. 10. Dices: Proculus cit. l. 55. non attens distinctionibus generaliter resolvit aperte laqueum captum fieri meum, *si in mean porrectum pervertens*, sed sola illaqueatione pervertens in mean potestatem, cum naturali libertate privatus sit; ergo fera illaqueata absque illa distinctione sit laqueum ponens. R. de hoc ipso queri, quomodo apte veniat in potestatem mean? an illaqueatione, an apprehensione? Quod fera extricare se non possit, & aufugere, non legitur eam occupatam, & acquisitam sufficere, sicut in fera pedes frangeret, vel intraret se in ramos arborum, quo causa nullius est, donec apprehendatur. Utique ita sententia videtur fati probabilis.*

31. R. 3. Visio non habet vim occupationis. Unde si unus prius videt rem communem v. g. gemmam in litora feram in fovea, & alter eam citius apprehendat, res talis communis fit apprehendens. Ita conformatur lib. 1. in fin. l. 3. §. 3. ff. de *Acq. Rer. Dom.* ubi non videt, sed apprehendit requiritur ad acquirendam rem communem, alias volucres, quas in arbore nostra videmus, noscere essent. Dices: Visio est

P. Remigii a S. Erasmo. Pars I.

arg. o. 3. d. 26.

ficta apprehensio. l. 79. ff. de solutione. R. sectioni isti non esse locum in occupatione rei communis, sed solum in rebus, que per traditionem ab alio acquiruntur.

32. Q. IV. *An supremus Princeps subditis prohibere possit promiscuas venationes?* R. 1. affirmative ex iustis causis: cuiusmodi sunt, ne cura agrorum negligatur, ne subditis armis assuti pacem publicam turbent rixas, cedibus, violentias; ne penuria, ferarum inducatur, & Principi honesta recreatio tollatur. Ita constituit Frideric. lib. 2. *Fend. tit. 27. de Pace tenenda.* §. *si quis rusticus* Ferdinand. II. 1628. 20. *Novemb.* & alii Imp. quorum Constitutiones in hoc puncto non apparente iustitia, dummodo domini praecaveant omnia dannæ, quæ a feris cauari possent subditis, aliquoquin dannæ illata tenentur domini in conscientia reparare; ut si feræ devarent, & depacant fata, vires, arbores, & c. & noientes haec dannæ compensare non sunt absolvendi a Confessorio defectu dispositionis, cum retineant pravam voluntatem damnificandi subditos contra preceptum: *non furum facies*. Dices: Pro re parva non datur actio, & ideo de minimis non curat Praetor. lib. 10. & 11. ff. de *dolo*. l. 25. ff. *locati*. R. 2. non dat actionem extraordinariam, & subditariorum, bene vero ordinariam, ut effactio furti vi bonorum raptorum. pr. *In de vi boni. rapt. conditione* furtiva etiam ob cornua bovis. lib. 14. §. 2. ff. *de conditi furio*.

29. Q. III. *An vulneratio, illaque atis, visio v. g. gemma in litora, vim habeat occupationis?* R. 1. Fera vulnerata, ante actuali ejus apprehensionem non fit vulnerans, nisi aliud locorum confundendae recessum sit. Ita contra Trebatum Imp. §. 13. b. tit. ex Gajo l. 5. §. 3. ff. de *Acquir. Rer. Dom.* quia multa occidere possint, ut eam non capiamus. Unde si Titius feram vulneret, canque persequeatur, & interim Caius eam apprehendat, non commitit furtum, us voluit Trebatum, contra pterofus alios.

30. R. 2. Fera illaqueata in fundo alieno, ita ut se elaqueare non possit, non sit laqueum ponens, nisi naturaliter apprehendatur. Ita Gothofr. in l. 55. ff. de *Acquir. Rer. Dom. ubi Proculus, premisis multis distinctionibus, tandem decisionem nimis difficultatam, & obscuram portat dicens, quod aper illaqueatus, mens factus sit*. Sed non censetur venire in mean potestatem, nisi naturaliter capiatur, ut ibi notat Gothofr. ergo: tum quia dominus fundi prohibere potest, ne laqueum ponens fundum ingrediatur ad feram eximendam. §. 14. b. t. ergo non censetur eam occupasse sola illaqueatione. Huc etiam facit lib. 28. 29. pr. ff. ad *L. Aquil.* Dixi in fundo alieno: nam multi docent feram in proprio fundo, & laqueum caput, ita ut se extricare non possit, fieri domini fundi laqueum ponens; tum quia Proculus cit. lib. 55. hanc distinctionem ponit: *an laqueus postus sit in meo, an in altero?* tum quia Dominus fundi, cum a nulo prohiberi possit, moraliter censetur feram occupasse, ita ut dimittens tenetur actione in factum. *ibid.* Bartolus tamen, & alii indistincte dicunt feram non fieri laqueum ponens, nisi eam apprehenderit, licet opposita sententia magis placeat. Zoes. tit. ff. de *Acq. Rer. Dom.* n. 10. Dices: Proculus cit. l. 55. non attens distinctionibus generaliter resolvit aperte laqueum captum fieri meum, *si in mean porrectum pervertens*, sed sola illaqueatione pervertens in mean potestatem, cum naturali libertate privatus sit; ergo fera illaqueata absque illa distinctione sit laqueum ponens. R. de hoc ipso queri, quomodo apte veniat in potestatem mean? an illaqueatione, an apprehensione? Quod fera extricare se non possit, & aufugere, non legitur eam occupatam, & acquisitam sufficere, sicut in fera pedes frangeret, vel intraret se in ramos arborum, quo causa nullius est, donec apprehendatur. Utique ita sententia videtur fati probabilis.

31. R. 3. Visio non habet vim occupationis. Unde si unus prius videt rem communem v. g. gemmam in litora feram in fovea, & alter eam citius apprehendat, res talis communis fit apprehendens. Ita conformatur lib. 1. in fin. l. 3. §. 3. ff. de *Acq. Rer. Dom.* ubi non videt, sed apprehendit requiritur ad acquirendam rem communem, alias volucres, quas in arbore nostra videmus, noscere essent. Dices: Visio est

P. Remigii a S. Erasmo. Pars I.

arg. o. 3. d. 26.

d. 86. Christiani & Christianis capi hodie non efficiuntur servi, sed tantum pro redēmptione sui cōguntur persolvere hītūm.

35. Q. VI. Quae inventio dīmōnūcātōnē habeāt?
R. Illa, quae est iusta apprehensionē rei communis ināminata; uti sunt lapilli, gemmae, conchilia, & similia, quae in mari, vel locis maris inveniuntur, & sunt primi occupantib; §. 18. b. r. Cetera de inventione dicuntur infra p. 37.

Modi Accessōnēs.

36. Q. Opid si accessō? R. est modus, quo res aliena nra accedit, & transit in tuum dominium: nam ratio naturalis dicitur congruum esse, ut adiūtum, licet pretiosum, cedat subiecto etiam viliori, ex quo conditionem sequatur. Unde gemma inserta pulcro teito ei cedit. Accessō est duplex: naturalis, que sine opera hominis; & artificialis, que fit cum opera, & industria homini. Sub naturali continetur, feminis, alluvia, insula: sub artificiali specificatio, Intextura, confusio &c.

37. Furtū est nativitas, seu procreatio fūrōrum, & animalium. Unde quidquid ex animali, vel ancilla naturae, sicut rūm, &c. §. 19. b. r. quia pars sequitur ventrem, licet ex alieno conceperit; quia fructus, etiam tēta non iure feminis, sed iure corporis, ex quo nascuntur, quo ad dominium assimilantur lib. 21. §. 1. ff. de usir.

38. Alluvio est incrementum latens, quo aliquid de tuo fundo detracitū insensibiliter meo adiūtum, & jaceat. Item §. 20. b. r. At si vis fluminis noctabili partem, uti p̄dūt detraxit, & meo adiūtum, rūm maner, nisi negligēs sis, & patrem manu reflinas mea cohæret, & arbore radices agere. §. 21. b. r. Unde dominus, in cuius fundo arbor abrupta radices egit, pro illa habeat iure vindicationem directam, quam Ulp. lib. 5. §. 3. ff. de Rer. Usir vocat nitens. At si aurum accessō adhibetur gemmis, & lapidibus pro contumaciori portatione, cedit gemmis. Si accidens tantum supervenientia rei, usi materia decoloretur, cedit domino materia. lib. 26. in fin. ff. de Ag. Rer. Dom.

39. Insula est terra recens nata, rato in mari propter impetu fluctuum, frequenter in flumen, quem undique circumdat aqua. Insula in mari nata nullius est, sed prius occupantis. §. 22. hoc tit. Hode saltem quo ad jurisdictionem subest ei, qui habet imperium in mari, nisi occupatores statim a principio jurisdictionem sibi vindicarent. In Insula nata in medio mari nata credit dominis, utique vicina prædia habentibus; quia censetur detraha ex ripis uniuersi, viciniis: si vero proximior sit uni praedio, ei cedit, quia videtur esse pars illius. lib. 23. Si flumen se dividat cingendo agnum, et maner prioris domini, cum species agri non mutaret. lib. 8. & 7. §. 4. ff. de Ag. Rer. Dom. licet extremitates talium insularum sint publica pro ultro navium lib. pen. §. 18. fin. ff. eod. 4. Alveus (venter, lectus), fluminis ab aqua deterritus cedit proxima prædia habentibus pro modo lacrimulam. §. 23. b. r. novus vero alevis sit iurius publici, sicut flumen. Si novus alevis aqua deterritus, non reddit p̄tores dominos, quorum agri sunt destruci, sed ad dominos vicina prædia habentes devoluntur. ibid. quia immutata specie agrorum, dominium eorum annullum fuit; licet aquitas suadat alcum prioribus dominis reddi. lib. 30. ff. de Ag. Rer. Dom. 5. Ager totus inundatus amittit quo ad possessionem facti, non tam qui ad dominum, nisi inundatio esset perpetua, aut speciem agri mutaret. §. 24. b. r. lib. 3. §. 17. ff. de ag. poss. lib. 7. & 6. ff. de Ag. Rer. Dom. 1. 23. ff. apib. mod. usfr. amis. Jam de modis accessōnēs industrialis.

40. Specificatio est nova species ex aliena materia formatio, ut si ex alieno auro calicem, ex alieno uisus vinum conficias. Quan. cuius sit species nova? R. si species nova facile reduci potest in priorem materiam, scit poculum refolvi potest in aurum, tunc species cedit domino materiæ; si vero facile reduci nequeat in priorem materiam, sicut vinum in uvas, & pannus in lanam, tunc species nova credit specificanti. Ita Imp.

cum media sententia §. 25. b. r. contra Sabiniatos, qui pro domino materiæ; & contra Poculianos, qui pro specificante steterunt. Datis est, quia in primo casu materia prevaleat forma; it secundo vero forma materiæ; ergo etiam dominum sequitur partem prevalētatem. At si quis partim ex sua, partim ex aliena materia specificaret, sit dominus specificatus; ut si multum conficias ex suo vino, & melle aliena &c. quia plures praestat materialis, & operari conferendo cit. §. 25. b. r. in fin. Porto no alterius iactura locupletetur, utrinque datur actio in factum ad consequendam alienationem materiæ, vel laboris, seu artificii A 23. §. 5. ff. de Rer. Usir. lib. 30. ff. de donat. in fin. Vtr. & Uxor. Dicit: frumentum est illius, qui excutit spicas cit. §. 25. b. r. quod tamen negat Jurisconsultus l. 7. §. 7. in fin. ff. de Acquir. Rer. Dom. dicens granum esse ejus, cuius spicas erant. R. Si nomine frumenti intelliguntur gena composita v. g. in farinam, tunc frumentum est specificans; vero intelligentur gena preceps excastra & spicas, quae causa non est specificatio, sed detectio, & collectione spicatum, tunc frumentum est ea, cujus sunt spicas. Ethoc sensu tollit ista antinomia.

41. Intextura est, quae res aliena tanquam pars adiutur rei mea tanquam toti, & tunc fit mea. §. 26. b. r. quia pars sequitur conditionem totius, licet pars sit priorior toti; ut si alienam purpuram vestimentum meo intexam, vel gemmam alieno meo imponam, potest: quo casu pars intexta vindicari non potest, quia habetur pro extrinseca, sed contra intextam datur actio furti, vel confidio sit causa ad estimationem partis intexta. 2. Si res intexta facile separari potest absque documentum totius, agitur ad exhibendum, quia exhibitus factus, locus est revindicationis. l. 23. §. 5. ff. de Rer. Usir ubi brachium alienum per ferrum intumescit, tunc junctum vindicari nequit; benevento si junctum sit per applumbationem. Quo sensu etiam explicatur l. 27. ff. de Ag. Rer. Dom. 3. Si gemma imponatur ad ostendam aliud corpus, cedit corpori v.g. poculo auro. At si aurum accessō adhibetur gemmis, & lapidibus pro contumaciori portatione, cedit gemmis. 4. Si accidens tantum supervenientia rei, usi materia decoloretur, cedit domino materia. l. 26. in fin. ff. de Ag. Rer. Dom.

42. Confusio est, quae plures materiæ dominiorum inter se perirent, ut refutes alia species, sicut ex vino, & melle sit multum. Si confusio ista sit causa, vel voluntate utriusque domini, species rōva est utriusque communis substantia actioni: communis dividendo: si vero sit voluntate tantum unius, sit confundens, & salva estimatione materia alterius dominii. §. 27. b. r. tamen quo ad jurisdictionem sibi vindicarentur. 2. Infusa nata in medio mari nata credit dominis, utique vicina prædia habentibus; quia censetur detraha ex ripis uniuersi, viciniis: si vero proximior sit uni praedio, ei cedit, quia videtur esse pars illius. lib. 23. Si flumen se dividat cingendo agnum, et maner prioris domini, cum species agri non mutaret. lib. 8. & 7. §. 4. ff. de Ag. Rer. Dom. licet extremitates talium insularum sint publica pro ultro navium lib. pen. §. 18. fin. ff. eod. 4. Alveus (venter, lectus), fluminis ab aqua deterritus cedit proxima prædia habentibus pro modo lacrimulam. §. 23. b. r. novus vero alevis sit iurius publici, sicut flumen. Si novus alevis aqua deterritus, non reddit p̄tores dominos, quorum agri sunt destruci, sed ad dominos vicina prædia habentes devoluntur. ibid. quia immutata specie agrorum, dominium eorum annullum fuit; licet aquitas suadat alcum prioribus dominis reddi. lib. 30. ff. de Ag. Rer. Dom. 5. Ager totus inundatus amittit quo ad possessionem facti, non tam qui ad dominum, nisi inundatio esset perpetua, aut speciem agri mutaret. §. 24. b. r. lib. 3. §. 17. ff. de ag. poss. lib. 7. & 6. ff. de Ag. Rer. Dom. 1. 23. ff. apib. mod. usfr. amis. Jam de modis accessōnēs industrialis.

43. Mixtio est, quae duo, vel plura solidi corpora permiscuntur abfite resultantia nova species. In quo differ: mixtio a confusione, que sit ex pluribus corporibus liquidis cum resultantia nova species. Jam 1. Frumentum duorum mixtum ex voluntate utriusque domini, commune efficiunt, & substat judicio communis dividendo. §. 28. b. r. lib. 5. pr. ff. de Rer. Usir. 2. Mixtio facta est causa, vel ex voluntate unius domini, corpus mixtum non fit commune; sed materia mixta, si discerni potest, vindicari; vel si utriusque materia ejusdem sit benitatis, tantum ex acto exercitio, quantum pertinetmixtum fuit: scilicet Judicis arbitrio relinquuntur, si melius frumentum deteriori sit permixtum, ut despiciat sit estimatio. Si neuter probare posse, quantum in acervo suo habuerit, Iudeus pro arbitrio divisionem faciet: is vero qui minus accipit, sibi impetrat, quia diligens parceram non debet ignorare vires sui patrimonii. 3. Si miscens bona fide, corpus mixtum consumptum, cedit vindicatio: quia confusione fecit sum: condicione tamen personali, seu actione in factum ad comprehendandam materiam alienam tenetur, ne cum iactura alterius locupletetur. argum. lib. 30. ff. ad Leg. Agril. at si la fide confundit, tenetur vindicatione, quia dolo debet possidere, & dolus rem ipsam representat argum. lib. 1. 2. ff. de signo junto. licet vindicatio ita in effectu non sit, nisi conditione ad affirmationem. 4. In pecunia id speciale est, quod permixta cum numeris propriis, ita ut discerni nequeat, cedat pemissenti: ut si debitos alienam pecuniam dedit creditori,

tori, & is illam commisit cum sua absque difference. l. 7. ff. de solutione. Ratio hujus specialitatis est, quia pecunia continuo de manu in manum transit; ergo, ne continuo subsit timor pecunie futuræ, recte Juncti statuant, dominum illius acquiri per communionem cum sua pecunia. In quo casu permixtio vim habet confusione, & consumptio vim solutionis. Wefemb. Manz.

44. Adificatio est modus acquirendi, dum qui vel ex materia aliena in suo solo, vel ex materia propria in solo alieno adificat. Jam 1. Qui in solo proprio ex alieno dignitatem (nomine digni omnis materia significatur, ut lapides, clementum, ligna, pertice in vineis &c.) adificat, sit dominus adificatus, seu aedium; quia solo inedificatum, solo cedit, non tamen sit dominus materia. §. 29. b. r. quia aliud est adificatum, aliud partes adificati: in quo casu dominus digni contra adificantes habet ex L. XII. Tabb. antiquam actionem dupli; non vero actionem ad exhibendum, vel rei vindicationem, ne adificia in dedecus civitatis solvantur. Ibid. Si tamen ex aliqua causa dirum fit edificium, potest materia dominus, si non fuerit duplex jam consecutus, tunc cum vindicare, & ad exhibendum de ea agere. Ibid. Qui textus generalis procedit etiam de illo, qui bona fide jungit tignum alienum, sed adificat ex materia aliena: nam actio dupli non est penalis, sed compensatoria; quia dominus materia tenetur ex iniuria carcere. Quo facit lib. 23. §. 6. ff. de Rer. Usir. Is vero qui malam fide, seu scienter junxit tignum alienum, tenetur insuper actione ad exhibendum, & rei vindicatione; adeoque in triplum, non quidem ut edificium solvatur, quod prohibet Lex XII. Tabb. sed quod dolo male deficere possidere. lib. 1. in fin. lib. 2. ff. de signo junto. Opposita sententia Zoëli, quod bona fide jungens tignum alienum non tenetur dupli, et fatis probabilis. 2. Ex contra qui ex materia sua adificat in fundo, seu solo alieno, non sit dominus adificatus, sed hoc credit dominus foli. §. 30. hoc tit. Jam si quis bona fide adificavit, amittere quidem videtur dominum materia. lib. 7. §. 12. ff. de Acquir. Rer. Dom. salva tamen conditione preti pro materia, & expensi: & ideo domino foli adificium petenti; materiam vero, & impensis solvere nolentis potest exceptionem doli malorum. Ibid. & §. 30. hoc tit. Si vero malam fide adificavit in alieno, attento rigore iuriis, censetur totum adificium donas domino foli; ita ut neque diruto adificio materiam vindicare possit per Jura citar. at de benignitate, & aquitate vindicare potest materiam, ejusque premium condicere, & impensis deducere, ne alterius iactura locupletetur. Hoc sensu explicatur, & conciliatur lib. 2. Cod. de Rer. Usir lib. 38. ff. de heredit. petis. lib. 39. §. unic. cod. lib. 37. ff. de Rer. Usir. De impensis necessariis, utilibus, & voluptuariis ago in Jure Can. lib. 2. tit. 13. Vide etiam meas Dispp. Jurid. Disp. 6. Contrav. 9.

45. Implantatio est positio plantæ alienæ in proprio solo, vel suæ plantæ in solo alieno. Planta, si radices egit, cedit domino foli. §. 31. hoc tit. quia videatur esse pars illius. lib. 23. Si flumen se dividat cingendo agnum, et maner prioris domini, cum species agri non mutaret. lib. 8. & 7. §. 4. ff. de Ag. Rer. Dom. licet extremitates talium insularum sint publica pro ultro navium lib. pen. §. 18. fin. ff. eod. 4. Alveus (venter, lectus), fluminis ab aqua deterritus cedit proxima prædia habentibus pro modo lacrimulam. §. 23. b. r. novus vero alevis sit iurius publici, sicut flumen. Si novus alevis aqua deterritus, non reddit p̄tores dominos, quorum agri sunt destruci, sed ad dominos vicina prædia habentes devoluntur. ibid. quia immutata specie agrorum, dominium eorum annullum fuit; licet aquitas suadat alcum prioribus dominis reddi. lib. 30. ff. de Ag. Rer. Dom. 5. Ager totus inundatus amittit quo ad possessionem facti, non tam qui ad dominum, nisi inundatio esset perpetua, aut speciem agri mutaret. §. 24. b. r. lib. 3. §. 17. ff. de ag. poss. lib. 7. & 6. ff. de Ag. Rer. Dom. 1. 23. ff. apib. mod. usfr. amis. Jam de modis accessōnēs industrialis.

46. Satio est seminatio frumenti alieni in proprio solo, vel frumenti sui in solo alieno. Et tale frumentum, vel segetes cedunt domino foli, salva conditione preti pro semine. §. 32. hoc tit. Mod. ita brevieriter his verbi continentur: Quidam plantatur, seritur, vel inedificatur, omne solo cedit, radices sitamen egit.

47. Scriptura in aliena charta, vel membrana exarata de rigore iuriis cedit domino charte, vel membrana

nz; quis censetur accessoria, eis littere sint aurea. §. 33. b. tit. Ex quo colligis, quod Religiosus, sicut non est dominus charte, ita quoque non sit dominus suorum scriptorum, & conf. ea alienare non possit sine licencia sui Superioris. Scribe tamen competit exceptio dolii mali, si dominus chartam velit retinere, & scripturam solvere nolit. Ibid. De hodierna confitudine charta cedit scriba; prefertim si scriptura fit mobilis, & pretiosa, salvo pretio charte domino solvens.

48. Pictura, si nobilis est, non cedit domino tabule, sed cum tabula pictori, salva affirmatione tabule, domino solvenda. Ita Imp. §. 34. b. r. ubi rationem dat: quia ridiculum est picturam Apellis, vel Parrhasii in accessione vilissime tabule cedere. At si pictura sit in tabula multo digniore, vel in muro, aut stana, cedit domino tabule, muri, aut statua, seu accessoria, salva compensatione pictura: quo sensu conciliatur l. 23. §. 3. ff. de Rer. Usir. 2. Si pictor tabulan pictam possidet, & nolit eam solvere, contra eum datur utilis actio, seu vindicatio competens domino tabule, ut affirmatione tabula recipiat; si vero dominus tabulan pictam possidet, pictor contra illum habet vindicationem directam: si tamen materiam tabulae solvenda nolit, dolii mali exceptione repelletur. Si tertius eam possidet, pictor in vindicatione preferendus est; si vero fuit solubilata, utrinque competit actio furti; quia utriusque interest tabulan non fuisse sublatam: ita si pictor mala fide tabulan surripuit, teneat actione furti. cit. §. 34. b. r.

49. Possessio bona fide habita est modus acquirendi dominium fructuum perceptorum. §. 35. b. r. nam possessor bona fide est iustus domini; ergo fructus perceptos facit suos; non quidem dominio absoluto, & irrevoocabili, sed conditionato, & revocabili, si ante triennalem prescriptionem fructuum bona fides non resolvatur. Plura de his seq. §. 68.

50. Ususfructus est modus acquirendi dominium omnium fructuum a fructuario perceptorum; dummodo ipse fructarius, vel aliis eius nomine, eos a solo iustificari perirent, utriusque dominio est. ergo fructus perceptos facit suos; non quidem dominio absoluto, & irrevoocabili, sed conditionato, & revocabili, si ante triennalem prescriptionem fructuum bona fides non resolvatur. Plura de his seq. §. 68.

51. Inventio thesauri, seu veteris pecunie depositi, cuius memoria non erat, vario modo potest esse modus acquirendi dominium: 1. Si thesaurus repertus est in fundo proprio, sit totus inventori; nisi annexa scheda continetur nomen domini: tunc enim existentibus hereditibus restituendus foret. §. 39. hoc tit. lib. 31. §. 1. ff. de Acquir. Rer. Dom. num thesaurus in nullius bonis censetur esse. 2. Si thesaurus repertus est in loco sacro, aut religioso privato, patiter totus credit inventor. Ibid. at repertus in loco fiscalis ubi religiosus locus, seu sepulchrum situm est, quo ad meditationem cedit Fisco: quo sensu conciliatur lib. 3. §. 10. ff. de Jure fisci. ibi: sive in locis fiscalibus. Hec ita de Jure. Sed de confusione thesauri repertus in loco sacro, tota erit domini fundi. cit. §. 31. hoc tit. si vero tantum unam, vel alteram radicem porrigit in solum alienum, illius est, in cuius solo origo, & truncus fuerit. lib. 6. §. 2. ff. Arbor furtum cesar, si vero in confinio plantata radices & qualiter mittat in utrumque fundum, sit communis utriusque domini, fructus ex aquo dividit debent. cit. §. 31. & l. 7. §. fin. lib. 2. ff. Ag. Rer. Dom. nam tali cafu arbor censetur habere originem, & truncum in utroque fundo.

52. Implantatio est positio plantæ alienæ in proprio solo, vel suæ plantæ in solo alieno. Planta, si radices egit, cedit domino foli. §. 31. hoc tit. quia videatur esse pars illius. lib. 23. Si thesaurus repertus est in loco sacro, aut religioso privato, patiter totus credit inventor. Ibid. at repertus in loco fiscalis ubi religiosus locus, seu sepulchrum situm est, quo ad meditationem cedit Fisco: quod sensu conciliatur lib. 3. §. 10. ff. de Jure fisci. ibi: sive in locis fiscalibus. Hec ita de Jure. Sed de confusione thesauri repertus in loco sacro, tota erit domini fundi, seu Prelato in communitate loci facit. 3. Si thesaurus modo licito, & fortuito inventus est in fundo alieno privato, vel fiscalis, media pars est inventori, & altera media domini fundi, aut Fisco. cit. §. 39. hoc tit. quia inventor operari, & dominus fundi quasi materiam tali inventioni subministrat: si thesaurus data opera queratur, & inveniatur in fundo alieno, privato, aut fiscalis, totus credit domino fundi, aut Fisco l. un. C. de thesauris, sic enim coercenda est cupiditas in alieno querendi, & edificia subruendi. Si denique per artes magicas repertus est in loco privato, medietas cedit domino fundi, & medietas Fisco per modum pœnas: ad quam tamen inventor non obligatur ante sententiam Judicis: si in loco publico tonis cedit Fisco. Pœna. 4. Thesaurus repertus a vasallo, vel emphyteute in loco feudi, aut emphyteutico, totus credit inventor vaſſallo, aut emphyteute, totus credit inventor vaſſallo, aut emphyteute. Ita Zoës, Kees, & alii contra C. 2. tra

tra Nav. Harpe. & alios dimidium vasallo, & dimidium domino directo attribuentes, sive iste, sive ille inventerit: & contra Lessum, qui dimidium inventori, alterum dimidium domino, & vasallo concedit equaliter dividendum. Ratio est ex reg. 55. in 6. qui sentit omnis, sentire debet communis, ex aquitate naturali; ergo sicut vasallus, & emphyteuta sentient omnis fundi, ita quoque sentire debent commoda, & beneficia illius. *Diles*: Thesaurus unus non cedit frumentario, & creditori. *Iun.C. de thesauris*; ergo nec vasallo. *R. neg. causa*, nam thesaurus non est pars frumentum, cum naezi, & renasci non soleat, neque pars hypothecae, sed et loci beneficium, quod dominio utili aquum est obvenire. Hac ita de Jure com. At hodie Principes thesaurorum utique reperitos, sibi vindicant vel ex toto, vel ex parte: quod justum esse potest, si utilitas publica, & legimitima consuevudo id funderet; sicut reservatio aurum, & argenti fodinarum.

Modi Traditionis.

52. Q. VIII. *Quid, & quoniam sit traditio?* R. 1. Traditio est datus, seu translatio dominii ab uno in alterum §. 40. b. t. ubi ratio additur: quia nibil tam convenienter est naturali curia, quam voluntatem domini voluntem rem suam in aliis transferre, quam haberi. Quod etiam procedit in rebus mercantibus, & praedicti suspiciari, & tributariorum, cum numerus juri Quiritium sublatum sit a Julianino, ut dictum num. 16. Res tamen venditio, & traditio non aliter sunt emptoribus, nisi est pretium per solvere, vel alio modo satisfacti; ut per pignora, expromissorum, fiducessorum; vel nisi venditor fiduci emptor secutus fuerit v. g. praefigendo illi remunimur solutionis, vel expresse volendo rem tolli, & suo tempore solvi §. 41. b. t. nam traditio rei vendita est conditionata, si prestitum solvatur, vel alio modo satisfacta. Quod nedum *leg. XII. Tabb. caetera*, sed etiam iure naturali, seu gentium, ut commercia sunt liboria, securiora, & multitudine litium viciunt. In dubio non preluminari sedes habita de prelio, sed, cum sit facta, est probanda ab allegante *argum. lib. 10. Cod. de non num. pœna*.

53. R. 2. Traditio est duplex: *Vera*, qui fit per realium, seu physicanum rei dationem, quasi de manu ad manus; ut si ego tibi dem librum, & tu mihi pecuniam. *Falsa*, seu *quasi-traditio*, est actus aliquis corporis versus traditionis equivalentis, ad translationem dominii adhibitus. Utique ita traditi fieri potest, vel personaliter per dominum, vel per alium nomine domini: ut per servum, vel procuratorem cum mandato speciali, vel *caveat*. §. 42. & 43. h.t. Mandatum vero generale *caveat*, sicut non sufficit ad alienationem, ita neque ad traditionem *lib. 63. ff. de procuratore*, immo mandatum *cum libera non sufficit ad traditionem ex causa donationis*. *L. 29. C. de pett. 1. 16. C. de adm. tutor. liquidem donare non est administrare, sed perdere.* l. 7. ff. de donatione.

54. R. 3. Modi traditionis ficta sunt multi: 1. Per fictionem brevis maxus §. 44. b. t. dum res ante tradita ex causa inhabili, ut commodati, depositi, locati, pignoris singulis extradita, & iterum tradita ex causa habili ad translationem dominii; ut per venditionem, donationem, permutationem &c. l. 33. §. fin. ff. de donatione. l. 44. §. 16. ff. de iure dot. l. 15. in fin. ff. de reb. credit. nam fructu fit per plura, quod fieri potest per pauciora. 2. Per fictionem longam, ut si rem a longe ponas & velis meum esse: tunc enim quasi rem longa eam apprehendo. *L. 79. ff. de fidei. l. 18. §. 2. ff. de acq. poss. Qui modus alter vocatur: *traditio per vistum*. l. 1. §. 1. *inserim. ff. de acq. poss. 2. Per traditionem claviam*, sicut traditis clavis horrei, censetur tradita proprietas mercium. §. 45. b. t. 4. Per traditionem instrumenti, seu chirigraphi. l. 1. C. de donatione ubi tradito instrumento, censetur mancipia tradita. 5. Per *consuetudinem*, seu *figillationem*, si empor res a se emptas in signum dominii quesuti confignet. *lib. 14. ff. de peric. & commend. rei vend.* 6. Per *appositionem custodi*. *L. 51. ff. de acq. poss. 7. Titulo constitutus*, seu *substitutus*, si prior dominus domum mihi venditam, non amplius suo, sed nomine meo retinet. l. 18. pr. ff. de acq. poss. 8. Per*

jactationem missuum, seu pecuniarum, aliarumque rerum, ut quod quis accepit, ejus sit. §. 46. b. t. sicut in electione Papae, vel Imperatoris spargi in vulgo pecunia solet. De jactatione missuum vide *Nov. 105. c. 2.* ubi argentum spargere permittit Consulibus in septem precessionebus; aurum vero soli Imperatori.

55. Q. IX. *Quid requiratur ad hoc, ut traditio operetur effectum, seu translationem dominii?* R. 1. Ut tradens sit *dominus rei*, habeatque liberam potestatem, & seriam voluntatem alienandi. Unde non dominus bona fide tradens, non transferit dominium, sed conditione ut capienda pro donato, empto, legitato &c. Similiter pupillus, dominus fideicommissi, majoratus, & similium bonorum lege alienari prohibitorum, ex defectu libertate potestatis non transferunt dominium. 2. Ut accipiens sit *capax dominii*, & simili habeat voluntatem illud acquirendi. Hinc Religioso ut privato, vel alteri, ut invito, non queritur dominium. 3. Ut alia causa, seu titulus habilius ad transferendum dominium; uti el venditio, permutation, legatum, hereditatis, dos: solutio &c. Tituli vero inhabiles sunt, depositum, commodatum, precarium, locatum, pignus.

56. R. 2. Falsitas causa, seu tituli, modo iste fit habilitis, non impedit traditionis effectum, seu translationem dominii. Ita constat ex toto *tit. ff. de condit.* indeb. ubi soluto indebiti, quod quis fallo putavite debitu, transferit dominium pecunia soluta; & ideo non darur ejus vindictio, sed conditio, seu actio personalis ad repaymentum indebitum sololum: nam falsitas causa non mutat voluntatem domini voluntisrem suam in aliis transferre, dummodo de corpore conflat. l. 36. ff. de Acq. Rer. Dom. l. 9. ff. de contrab. empt.

57. R. 3. Tridentis & accipiens confitimus non necessario convenire debent in eandem causam. Unde si quis tradat ex causa donandi, & alter accipiat ex causa mutui, dominium pecunie tradita transferit in accipientem. Ita expresse Julianus. l. 36. ff. de Acq. Rer. Dom. cui & diametro contradicit Ulp. l. 18. ff. de Reb. Credit. prout querimus concordum dicendum, quod taliter ea dominium transferatur mero Jure, & revocabiliter; quia ratione naturali congruit voluntatem dominii rem tradentis, ratam esse §. 40. b. t. non vero transferatur quo ad effectum, & irrevocabiliter; quia pecunia in traditio condicis potest. Si tamen accipiens consumpsit pecuniam ex causa donationis traditam, condicentes opere potest exceptionem dolii, quia secundum voluntatem dantis namnum sunt consumpti *tit. 18.*

58. Q. X. *Quid sunt bona derelicta, & incerta, & quomodo acquiratur eorum dominium?* R. 1. Bona derelicta sunt, quorum quia a se projectorum non vult esse dominum. Et hac ad inflar missulum sunt primi occupantis, cum hec sit voluntas prioris domini. §. 47. h.t.

59. R. 2. Bona incerta sunt, quorum aliquis dominus est, hic & nunc tamen ignoratur. Sic merces, tempore tempestatis in mare projecta, vel litus ejusce, vel res ex curru, aut alias perdite, non habent pro derelictis, sed manent priorum dominiorum: unde si quis eas contraeget animo hucum faciendo, sartum commitit. §. fin. b.t. can. 6. si quid invensi 14. q. 5. Quare in tali casu inventor tenetur indagare dominum rei inventa: si vero potest diligenter inquisitionem v. g. per publicam proclamationem, aut schediam in loco publico affixam, dominum reperi non potest, tunc quidem est rem inventam in pias causa distracta, ut co. quo fieri potest modo restituio fiat domino: probabile tamen est ex tacita voluntate hominum, quod inventor, maxime si pauper sit, rem istam sibi retinere possit; nisi esset res sacra, ut calix, quan tenetur Praetato ecclesiastico consignare, ut usi facta applicetur.

60. Haec enim enumerati sunt modi, quibus connaturaliter, seu de Jure naturali, hoc est gentium rerum dominia acquiruntur: de modis vero, quibus civilitate, seu de Jure civili dominia rerum queruntur, his non agit Imp. fed infra a tit. 6. funtque seq. *Ufucatio, donatio, jus accrescendi, consolidatio, consumpcio, hereditatis ex testamento, vel ab intestato aditio, legatum, arrebatio, bonorum additione liberatis causa, societas omnium bonorum, adjudicatio*: prout quoq; ho dicis mores, preferimus apud Magnates, plures alios modos acquirendi dominii induxerunt. De his sicut locutum est in Jure Can. dicetur. Nunc praesentem titulum

compleamus necessaria doctrina de possessione, quia etiam in Pandectis post tit. de acq. ver. dominio sequitur titulus: de acq. vel amittenda possessione.

S. IV.

Ad tit. ff. De acquirenda, vel amittenda Possessione.

61. *Nota* possessionem grammaticae derivari a posse fidei; juridice vero a pedum quasi positione l. 1. ff. b. t. canque in presenti non accipi pro usucacione, vel proprietate, vel objective pro rebus possessis, sed proprie pro actu, & jure possessendi; de quo, ut etiam de definitione, & divisione (in quibus assignandis tot sententia, quod capita) possessionis, aliqua dicit in Jure Can. lib. 2. tit. 12. hic propter integratem doctrinam breviter repeat necesse.

62. Q. 1. *Quid sit possesso facti?* R. est detentio rei corporalis, corporis, animi, & *Juris administricio*. Dicitur 1. detentio, quia dum res primo apprehenditur, acquiritur possesso, & dum tenetur apprehensa, possesso continetur; atque ita est *factum*, seu *actus*, quo res tenetur. Dicitur 2. rei corporalis, quia res incorporeas dicuntur in Jure quasi possideri. l. 3. pr. ff. b. t. 6. de *caus. poss. 1.* licet etiam incorporeas dicantur quandoque possideri, sicut *jus patronat. cap. 19. de iure patronat.* Dicitur 3. *Corporis, animi, juris administricio*, quia tria haec requiruntur ad omnem possessionem; scilicet ut res corporaliter apprehendatur vere, vel ficte; ut apprehendatur cum animo, seu intentione detinendi rem, ut nostram; ut *Jus apprehensionis* non resistat, inhabilitando illum ad possidendum; sicut laicus incapax est possessendi spiritualia. Non tamen requiruntur, ut *Jus positive approber possessionem*; quia etiam fuit, & quicunque male fidei possessor dicitur possidere. At si possesso submixta sit iusto titulo, dicitur possesso iuris, que est *jus insuffendi rei, tandem sine, non probitis possidere*.

63. Q. 2. *Quoniam sit possesso?* R. 1. Unum genus est possidendi, species infinita l. 3. §. 21. ff. b. t. quibus verbis Jurisconsultus indicat possessionem penes rationem formaliter non dividi, sed tantum plures habere species, seu Philosophi loquuntur, plurimum individualiter. Quicquid sit de hoc, saltem penes accidentia, & rationem materialiter varie dividitur possesso. Hinc

64. R. 2. Possesso dividitur: 1. in tot genera, quos sunt causa acquirendi dominium; ut pro empotere, pro donato, pro legato, pro dote, pro herede, pro noxa dedito, pro sua specificie; seu omnibus illis modis, quibus rem nobis acquirimus; ut occupatio, accessione, sicut priori §. dictum. l. 3. §. 21. ff. b. t. 2. In *iustam*, que legitimus titulus, & *injustam*, que vitiosus titulus acquiritur. 3. In *bona*, & *mala fidei*. Possesso bona fidei est, dum quis prudenter existimat rem, quam apprehendit, suam esse. Possesso male fidei est, dum quis prudenter existimat rem apprehendit non esse suam. Jam formaliter loquendo omnis possesso bona fidei est iusta, & male fidei iniusta: at quo ad materiale iustum, & injustum est discrimen; nam potest dari possesso bona fidei materialiter iusta; ut si bona fide detinat rem alienam, quam putat esse suam, & e contra possesso male fidei materialiter iusta; ut si quis suam rem detinet, quam putat esse alienam. 4. In vacuum, que a domine nemo teneat. l. 4. C. unde vi. & non vacuum, que ab aliquo teneatur. 5. In plenam, dum res quo ad omnia iura teneat, & non plenam, dum res quo ad aliquid ius teneat; ut quo ad proprietatem, non vero quo ad utile dominicum. 6. In pacificam, dum res tenuerit nomine contradicente; licet deinde lis suo tempore moveatur; & non pacificam, cui ab initio, sicut in continentis lis moveatur. 7. In eam, que habet plus juris, quam facti; seu in qua plus ius operatur, quam nostrum factum; ut si ignorantes possidemus per servum, aut filium. & in eam, que habet plus facti, quam juris, in qua plus operatur nostrum factum, quam iuris dispositio; ut possidere per occupationem, sicut in prima rerum divisione. Item possidere prælaturam, vel quid aliud cum dubio iuris, aut titulo colorato. Denique in eam, que habet multum iuris, & multum facti, in qua & ius & nosrum factum multum operatur; ut possidere per procuratorem

P. Remigii a S. Efraimo. Pars I.

vel servum quasita extrapeculiariter, quia nobis, nisi scientibus, & volentibus, non prodest ad usucacionem. l. 2. f. pro soluo.

65. R. 3. Possesso celebri, & adequa divisa dividitur in *naturalem*, & *civilem*, quam variis varie explicant, ut in meis Dispp. Jurid. Disp. 6. Contrav.

2. Possesso civilis est detentio rei jure possessis, feuniatio sibi illam habendi quo ad ius quocumque, five proprietatis, five dominii utilis, five ususfructus, five pignoris &c. Possesso naturalis est detentio rei nullo iure, sed pro corpore possens. Ita clavis deductio ex l. 10. C. de acq. poss. ubi Constantinus ita prescribit: *nemo ambigit possessoris duplicitem esse rationem: aliam, que jure confitit, aliam, que corpore*. Ilam vocamus *civilem*, itam *naturalem* ex l. §. 9. ff. de vi arm. ut non sint audiendi, qui sine ullo iure fundamento tertiam ex utraque mixim confingunt. Dominus directus civilius possidet praedium quo ad ius proprietatis; vasallas idem dominii utilis, quia utriusque possesso iuris. Porro possesso naturalis aliquando est iusta, & bona fidei; ut patet in exemplo allato: aliquando est iusta, & male fidei; ut si fur, vel predat rem possidat. Ex hac doctrina conciliantur plurima Jura ad speciem contraria, quibus ususfructarius, creditor, pignorarius, vasallus, emphyteuta, superficiarius, precasta dicuntur alicubi possidere, alicubi non possidere: nam quo ad ius sibi proprium, v. g. quo ad ius ususfructus, pignoris &c. vere civilius possident; non raro quem ad alia jura. Vide cit. Contrav. 2. ubi ple richtig textus Juri examinatur.

66. Q. III. *Quomodo acquiratur possesso?* R. apprehensione rei l. 1. pr. §. 1. ff. b. t. five apprehendimus per nos, five per alium nostro nomine; dummodo intellectum habeat, seu animus possessendi; uti per servum, filium, procuratorem, tutorem, curatorem. lib. 1. §. 2. & seqq. ff. hoc tit. Apprehensio ita est duplex: *vera*, dum rem mobilem manibus, & immobilem pedibus apprehendimus: & haec requiritur ad acquirendam possessionem rei communis in nullius dominio existentis lib. 1. §. 1. ibid. item ad capienda bona defuncti, quia non est dominus, a quo tradatur; & ad capienda deposita, quorum sine contrectatione non est furium. lib. 3. §. 18. ff. cod. *Facta*, que est actus corporalis ex fictione, seu dispositione Juri vim habentis apprehensionis, fitque iustum modis, quos supra num. 54. retuli; ut longa, & brevi manu, traditione clavium, instrumenti, inventituta in feudo &c. signatione rei, appositione custodis, titulo constituti: & si quis alius modus ex confusione transfert possessionem, ut Scotio. cap. 2. de confus. His additur tertius modus, dum lex ipsa, seu confusione transfert possessionem absque ullo actu corporali; in quo differt ab apprehensione facta, in qua intercedit actus corporalis equivalentis apprehensioni; ut traditio clavium &c. Sic apud plures nationes possesso majoratus, que apud defunctum fuit, solo beneficio legis transferitur in filium, vel proximum agnatum. Modus iste videtur Juri Romi incognitus; umbra tamen eius conspicitur in lib. 54. C. de Episc. & Cler. c. 3. de caus. poss. c. 9. de dolo, foliisque vocari possesso eti-

67. R. 2. Præter apprehensionem requiritur ad possessionem animus detinendi rem ut suam, & capacitas possidendi, seu juris administricum, ut dictum n. 62. & confit ex lib. 3. §. 1. ff. de acq. poss. ibi: *adscimus (vel adspicimus) possessionem corpore, & animo: neque per se animo, neque per se corpore*: non animo solo, alias quidquid vellemus, possideremus; nec corpore solo, alias quidquid manibus contrectamus, vel pedibus calcamus, possidere dicemur; ergo

68. Q. IV. *Qui sunt effectus acquisitionis possessionis?* R. præcipui seqq. 1. Possessor onus probandi proprietatem transfert in advertarium. l. 14. ff. & l. 2. C. de probat. nam possessor parit presumptionem dominii pro possesso. 2. Possessor defendit in sua possessione, ejusque conditio est melior, quam non possi-

dentis. 1. i. ff. ut possid. reg. 65. in 6. 3. Possessio bona fide est modus acquirendi dominium fructuum ex re possessa percepientem, ut mox dicam. 4. Possessio bona fide affect condicionem usucapiendi res possedam, si legitimo tempore continuetur sit. de usucap.

69. R. 2. Possessor bona fide facit fructus mere industriales omnes suos: cum hi ex industria illius proveniant; ut si quid lucrum negotiando cum vino, frumento &c. 2. Fructus industriales provenientes ex corpore, seu mixtos, in quibus requirunt opera hominis; uti sunt segetes ex seminato frumento natae; item fructus mere naturales, quae natura producit rebus absque ulla opera hominis; uti sunt poma, frumentum animalium &c. facit suos interim, & condicione, uti res evita non fuerit. lib. 48. princip. ff. de Acquir. rer. Dom. ubi ratio additur: quia possessor bona fide quod ad fructus attinet, loco domini penes est. Plura de his vide in Jur. Can. lib. 2. tit. 12. & in meis Disp. Jurid. Disp. 6. Contrav. 6. cum seq.

70. Q. V. Quomodo amittatur possesso rerum corporalium? R. 1. Non tantum corpore, & animo simul, sed etiam solo animo. Ita l. 3. §. 6. ff. b. tit. ibi: itaque si in fundo sit, & tamen nolis eum possedere, prout amitis possessorem: igitur amitis & animo solo posse, quamvis acquiri non posset. Idem habetur l. 17. §. un. ff. eod. Quibus, uti & sibi isti contrariatur Ulp. l. 8. ff. eod. sed commoda conciliatio datur; quod, si amissio possessionis incipiat ab animo, hac amittitur solo animo; quia minus requiritur ad destructionem, quam acquisitionem rei; si vero incipiat a corpore, tunc corpore, & animo simul amittitur. Dilecti: dominum eius manet, qui dominus esse non vult. cit. l. 17. ergo & possesso manet ejus, qui non vult esse possessor. Neg. conseq. ex eadem leg. quia dominium sine facto nostro non amittitur; si quidem traditionis, & usucaptionibus, non nudis paciis dominia transferuntur lib. 20. Cod. de pastu. Licit etiam nuda voluntate dominum amitti posse, si dominus velit rem haberi pro dresdeta §. 47. de rer. divis. & contra possesso, upone minus firma corruit, si animus possidendi defit.

71. R. 2. Possessio corporalium amittitur omnibus illis modis, quibus res ab uno ad alterum transferuntur; cum due in solidum possidere nequeant. Et quidem in specie rerum mobilium, & immovimenti amittitur possesso, dum ex potestate, & custodia nostra evadunt, ut adhuc sufficiens diligentia repertori nequeant; ut si annulus perdatur, animalia fugam capiant, vel si fur aliquid surripiat, vel depositarius rem depositam contreretur ut suam, cum loco movendo &c. At dominium talium rerum non amittitur, nisi animalia fera se recipiant in naturalem libertatem, ut supra dictum. Servus autem profugus tandem manet sub nostra potestate, quandom ad alio non occupatur. lib. 1. §. 14. lib. 3. 15. 47. ff. hoc sit. ubi plura exempla reperiuntur. 2. Possessio rerum immobilium tunc amittitur iusta occupatione, dum possessor vi dejicitur, vel si prado clam ingressus est possessionis, ei non refutatur; vel si resistat, atramen repellatur ab invadore. lib. 3. §. 8. 9. ff. b. tit. Item inundatione fluminis, aut mari. lib. 3. §. 17. eod. cui non obstat l. 3. §. 30. eod. nam legitur affirmativa in plurimis exemplaribus: possidere nos desimus: vel procedit de modica inundatione, quae cito transit. In hoc tamen casu, si inundatio non sit perpetua, nec specie agri mutet, salvum manet dominium fundi l. 13. pr. eod. Varios de hac possessionis materia casus vide in hoc tit. ff. & Cod. de acq. possess. & in Jure Can. lib. 2. tit. 12.

TITULUS II.

De Rebus corporalibus, & incorporalibus.

1. A. Gitur de hac materia in Pandectis libr. 1. tit. 8. & affectur hic alia rerum divisio: in corporales, que tangi possunt, seu sensu corporali percipi; ut sonus, honos; & incorporales, que tangi non possunt, sed solo intellectu percipi, & plerumque in iure consistunt; uti sunt hereditas accepta pro iure successionalis, ususfructus, usus, obligations, servitum

tes, seu jura prediorum, possessio tam ut est juris, quam facti, & plurima alia jura; ut jus venandi, praescendi, & in spiritualibus jus officii, beneficii ecclesiastici, praetutare &c. Ita Imp. b. 1. ubi aliqua, sed non omnia exempla, que innumerata sunt, recenset. Multum autem interest has Jurium fictiones nosse: sic enim jus obligationis ad tradendam, vel concedendam pecuniam aliud est ab ipsa pecunia, jus venandi aliud a seris, jus hereditatis, aliud a rebus hereditariis; & ideo qui vendit jus hereditatis, non tenet de cessione rerum singularium; secus si vendat res singulares hereditates. C. de exiliorum.

2. Q. I. Quomodo acquiratur proprietas rerum incorporalium? R. 1. Jura personalia, seu ad rem, acquiruntur ex contractibus, vel quasi-contractibus, ex delictis, vel quasi-delictis; seu omnibus illis modis, quibus alterius persona nobis obligatur; uti sunt mutuum, commodatum, iustitia, furtum, imperitia, iudicis male judicantis, sponsalia, clemcio ad prælatum &c.

3. R. 2. Jura realia, seu in re acquiruntur aliquae actus, qui vim habet traditionis, modo adhuc iustitius, qui vixit, capacitas in subiecto, & potestas in tradente, seu conferente ius reali. In specie Jura realia acquiri possunt emptione, donatione, permutatione, pro dote, legato, vel alia ultima voluntate, concessione, aut institutione Principis, vel alterius Superioris; qualiter officiales publici acquirunt jus jurisdictionis, & Magistratus &c. In spiritualibus jus reale conjugale acquiritur per matrimonium, jus Episcopatus, vel prælatorum per confirmationem Superioris, jus Parochie, vel alterius beneficii per collationem liberam, vel institutionem canonicanam, jus vivendi in statu regulari per professionem religiosam &c. Item acquisitio principali, acquiruntur iura acceſſoria ei connexa; uti jus praefestandi annexum castro, jus eligendi, presentandi, instituendi &c. c. 19. de Jurepar. ubi pacifica possesso includit bonam fidem. 2. Ad agendum interdicto; alias probata mala fide repelluntur quis ab agendo. l. 1. ff. de aqua quorid. 3. Ad fructus, faciendo suos, qui male fidei possessor nullum fructum facit suum. §. 35. de R. Us.

4. Q. II. Quomodo acquiratur quasi possesso juri, seu rerum incorporalium? R. 1. Si jura inherentia corporali, acquista hujus possessione, etiam acquiri possent: nam jura incorporela non possunt vere apprehendi, & trahi l. 43. §. 1. ff. de Acq. Rer. Dom. sed ipse usus juris, scientie, & non contradicente domino exercitus, vix habet apprehensionis, seu traditionis possessionis l. fin. ff. de Servitu. ergo Quod si jura negativum, seu servitus negativa acquirendi sit, requiretur, ut cam acquirere volens contradicere alteri volenti jus suum exercere, & si acquireat, vix gr. ne axes sua altius tollat, ne in suo fundo venetur &c. Quot autem actus requirantur ad acquirendam quasi-possessionem Jurium, id Jure definitum est, sed ex qualitate juris, aliquique circumstantiis definiuntur.

5. R. 2. Si jura nulli corpori inherentia, eorum quasi possesso acquiruntur usi, & exercitio talium juri, scientie, & non contradicente eo, cuius est actum concedere, vel negare; modo adhuc animus acquirendi possessionem: nam jura incorporela non possunt vere apprehendi, & trahi l. 43. §. 1. ff. de Acq. Rer. Dom. sed ipse usus juris, scientie, & non contradicente domino exercitus, vix habet apprehensionis, seu traditionis possessionis l. fin. ff. de Servitu. ergo Quod si jura negativum, seu servitus negativa acquirendi sit, requiretur, ut cam acquirere volens contradicere alteri volenti jus suum exercere, & si acquireat, vix gr. ne axes sua altius tollat, ne in suo fundo venetur &c. Quot autem actus requirantur ad acquirendam quasi-possessionem Jurium, id Jure definitum est, sed ex qualitate juris, aliquique circumstantiis definiuntur.

6. R. 3. Ad acquirendam quasi-possessionem servitutis negativae, seu jura negativa, sufficit unicus actus prohibitorius cum patientia adverteri, qui defensio a juri usi, hoc ipso factus tale jus alteri competere. Sic acquiruntur jura activa negativa v. g. ne alter aliud adficeret, ne venetur in suo, ne Regulates certa hora concionentur, campanas pulsent. Divina celebrent &c. in quibus vigilem esse oportet, ne quis ad nudam alterius contradictionem defensio ab aliis iuris proprii; & ita sententia eo spoliatur. 2. Ut acquiratur quasi possesso juris affirmativi in illa materia, in qua actus concedi non potest absque expressa protestatione, sufficit unus actus juris v. g. semel eligere, vel suffragari in capitulo, semel prefatente, semel visitare canonice. lib. 1. §. 21. ff. de aqua quorid. cap. 3. de causis.

De Rebus corporalibus, & incorporalibus.

caus. poss. c. 5. de Preb. in 6. ubi per unicam promotionem Clerici secularis, ex beneficio regulari factum est facultare. 3. Ut acquiratur quasi-possesso Jurium in illa materia, in qua actus quandoque, raro tamen concedi solet ex gratia, & amicitia, non sufficit unus actus, sed plures arbitrio Judicis sunt necessarii; ita ut censeatur iure proprio exerciti. l. 1. §. hoc interdicto. ff. de itinore, atque privat. Sic acquiruntur ius eundi in fundum alterius, ibi ludendi, accupum excedenti, pomum decerpsti, carnandi &c. 4. In illa materia, in qua semper, vel faltem frequenter actus concedi solet ex amicitia, & gratia; nec plurimi actus sufficiunt ad acquirendam quasi-possessionem juris: quia tales actus sunt mera facultatis, & voluntarii, non gratiosi, non vero obligatorii. Unde si plurimi vicibus inviteris, & admittaris ad mensam magni domini, non hoc non acquires jus comedendi ad ejus mensam. Excipe, nisi aliud ex circumstantiis colligatur; ut si Episcopus a monasterio libera ratione visitacionis exigat procurations. c. 14. de Confibus, Ceterum in scientia, & patientia domini probari possit, non est opus, ut illo personaliter praefente actus fiant, sed sufficit, quod res nota sit in vicinia, & dominus contra non reclamat, vel si reclamat, tamen alteri instanti non refutar. argum. c. 8. de presumpt. nam non reclamans, vel a reclamatione defensis, censemur adversario contentire. Excipe, nisi quis contradicitione sua efficaciter nequeat potenti adversario refutare: tunc enim patiendo non sibi prejudicat, quia culpa caret, qui seit, sed prohibere non posse. lib. culpa caret, ff. de R. J.

7. Q. III. An quasi-possesso iurium acquiri possit mala fide? R. affirmativa: nam sicut corporalium, ita & incorporalium possesso alia est bona, alla mala fidei; ut si quis dolose usurpet ius ususfructus, jurisdictionis, parochie &c. At bona fides requiriatur: 1. ad valide exercendum ius v. gr. eligendi, presentandi, instituendi &c. c. 19. de Jurepar. ubi pacifica possesso includit bonam fidem. 2. Ad agendum interdicto; alias probata mala fide repelluntur quis ab agendo. l. 1. ff. de aqua quorid. 3. Ad fructus, faciendo suos, qui male fidei possessor nullum fructum facit suum. §. 35. de R. Us.

8. Q. IV. Quomodo amittatur quasi-possesso iurium? R. 1. Nobis voluntibus amittuntur cessione castri, aut dignitatis, cui jura annexa sunt; vel alii modis translati, uti & non usi; aut privatione nobis etiam nolentibus; ut si Clericus privetur beneficio. 2. Si quis ex timore, & purillanimitate non prohibeat alterum ab usurpatione juris, quia censemur animus possidendi defuerit: secus est, si contradicat, & protestetur se non velle possessmentum juris amittere. arg. can. 4. Pontifices. 7. q. 1. Dices: Resistentia, & protestatio non sufficit ad retinendam possessionem corporalium l. 25. §. fin. ff. de acq. poss. ergo nec incorporalium. Nego conseq. nam incorporalia tenacius inhaerent, & difficiliter perduntur: e contra corporalia difficulter contrahuntur, sed facilius destruantur. c. 2. de transl. Epist.

9. Q. V. Que sint aliae divisiones rerum? R. 1. In immobiles soli, & mobiles, vel se moventes, que de loco ad locum moveri possunt l. 93. ff. de V. S. ex quibus aliquae sunt pretiosa, que servando servari possunt; ut vasa aurea, aliquae fungibiles, que usi consumuntur; ut frumentum, vinum. Jura, nomina, & actiones sequuntur conditionem rei, circa quam versantur, atque ita annumerantur immobiles, si circa immobiles, & mobilis, si circa mobilia versentur. l. 7. §. in peculio ff. de peculio. Unde institutus heres in mobilibus, habet iura mobilium, & in immobiliis habet iura immobilium.

10. R. 2. Pecunia numerata accensetur mobilibus. Ita com. contra Jafon. ex 1.95. ff. de leg. 3. Nov. 22. cap. 45. §. si vero universa &c. nam pecunia pro commerciis influita de manu in manum moverit. Nec obstat l. 79. §. 1. ff. de legat. 3. nam in priore membro pecunia non accensetur mobilibus legatis, quia pecunia definita singulare non existere in domo tefaroris. 2. Pecunia ex venditione; immobile redacta habetur pro re mobilis; cum aliud sit pecunia aliud sit ipa lib. 82. ff. de Verb. Sign. lib. 28. ff. de novat. Nec obstat lib. 21. ff. de perf. hered. ut dicitur pre. P. Remigii a S. Erasmo, Pars I.

rius succedere in locum ret: nam id plerumque veri fieri in iudicio universali, & actione quad motus causa. l. 18. ff. quod met. caus. fallit autem in iudicis singularibus: sic enim premium ex re furtiva comparatum, furtivum non est. l. 48. §. fin. ff. de furt. pecunia ex pignore distracto quiesca, non est pignus. l. 7. §. un. ff. qui potior. in pign. res ab altero empta ex mea pecunia, non tam meo nomine, mea non est. l. 6. C. de Rer. Verbi. 3. Similiter pecunia definita ad emptionem praedi, est res mobilis: nam definitio ista non mutat naturam pecunie. Sic lignum definitum ad carbones coquendum, non venit appellatio carbonum l. 55. §. 7. ff. de legat. 3. & pecunia definita ad emendam mercem in societatem, non censemur communis sociorum. lib. 58. §. 1. ff. pro Socio. Oppositum probabiliter recte Cleotide. 4. Jus annuorum reddituum accentetur immobiles: nam stabile est, ipsis redditus plerumque ex re immobiles solvantur.

Connexio Precedentium, & Consequentium.

A Crum est de divisione, acquisitione, & ammissione rerum corporalium, & incorporalium, in genere; nam Imp. speciatim tractabit de incorporalibus; uti sunt servitutis, ususfructus, usus, habitatio; & licet in Pandectis prius agatur de ususfructu, tanquam nobilitate speciei servitutis; hic tamen agitur prius de servitutibus praedialibus, tanquam firmioribus, & diu-nioribus.

TITULUS III.

De Servitutibus Prediorum.

A Gitur de hac materia in Pandectis lib. 8. per rot. A In Codice lib. 3. tit. 34. 1. Nota 1. Servitum hic non accipi pro conditione status, sicut sit de jure personae, sed pro jure rei, in re aliena; quo sensu servitus est ius reale aliquid habendum in re aliena, hujus dominium minuens, & tale ius habenti utilitatem affert. Ita in re communis nam servitus duo importat: gravamen rei alienae, impedientia de eius usum liberum, & commodum respectu habentis servitutem in re aliena; & ideo admittuntur rebus suis servitutis, ius suum diminuit, alterius auxit. l. 5. §. 9. ff. de Nov. Oper. Nam. In eo, cui debentur, dicitur servitus alterius mox definitus; in eo vero, a quo debentur, dicitur servitus possessio, seu subjectio rei proprie ad commodum alterius.

2. Nota 2. Servitum dividit: 1. In personale, que a re debetur persona; uti ususfructus, usus, habitatio: & realia, seu praedialia, que a re debetur rei, seu predio alieno. Mixta ex utraque frustra, & sine fundamento singulare: nam divisa ista spectatur ex termino cui, qui vel est persona, vel predium. Dicitur autem personalis, non quasi esse personalis, cum omnis servitus sit ius realis; sed quia coheret omnibus persona, & cum persona extinguitur; uti ususfructus, de quo seq. tit. 2. Praedialis subdividitur in urbanam, que debetur predio urbano, & rusticam, que debetur predio rusticum; five deinde debetur aptedium urbano, five rusticum, cum in hac divisione non attendatur terminus, seu predictum, a quo, sed terminus, seu predictum cui. Predictum urbanum est, quod ordinatur ad usum urbanum; seu propter homines, v. gr. ad habitationem, negotiationem, recreationem, five situm sit in civitate, five ruris. Rusticum est, quod ordinatur ad usum rusticum; uti agri, vinea, prata, stabula, horrea, five situm sit ruris, five in civitate; cum denominatio ista non determinatur a loco, sed a fine, seu usi, ad quem praesia ordinantur. lib. 166. & 198. ff. de Verb. Sign. Unde hortus recreationis causa constitutus ruris, urbanus est: si vero sit in redditu, ut uvas, olivas, velatis fructus fermento, est rusticus. Ibid. Similiter stabula, si ordinatur ad contineendas pecora, sunt predictum rusticum; si vero sunt meritoria, vel concessa ad habitationem pauperum, sunt predictum urbanum. Porro illud predictum, cui altero debetur servitus, vocatur dominus: illud vero, quod patitur, & debet alteri servitutem, dicitur servitum. Ex ipsa ter quod servitutes ex natura sua nec sunt urbane, nec rusticae, sed hanc de-